

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma / Businesslähtöinen ICT

Sari Vesterinen

TYÖSSÄOLON MERKITYS DATANOMIN OMAEHTOISESSA
JATKOKOULUTTAUTUMISESSA V. 2009–2011

Opinnäytetyö 2012

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Businesslähtöinen ICT

VESTERINEN, SARI

Opinnäytetyö
Työn ohjaaja
Toimeksiantaja
Marraskuu 2012
Avainsanat

Työssäolon merkitys datanomin omaehtoisessa jatkokouluttautumisessa v. 2009–2011

48 sivua + 5 liitesivua

Lehtori Päivi Hurri ja Lehtori Jaakko Janhunen

Datanomi, jatko-opinnot, koulutussuunnitelma, omaehtoinen opiskelu, opinto-ohjaus, työnhakusuunnitelma

Kirjoittajan omakohtaisen kokemuksen kautta opinnäytteen aiheeksi muodostui ”Työssäolon merkitys datanomin omaehtoisessa jatkokouluttautumisessa v. 2009–2011”. Tarkoituksena oli selvittää mitkä seikat vaikuttavat eniten niihin ongelmiin, joita datanomit kohtaavat hakiessaan jatkokouluttautumismahdollisuuksia.

Datanomitutkinto on muuttunut eri aikajaksoina, niin tutkinnon pituus kuin sen kelpoisuus jatko-opinnoissa. Koulutusjärjestelmän muutokset sekä opetusviranomaisten toimintatapa- ja hallintomuutokset ovat vaikuttaneet datanomitutkintoon. Näistä muutoksista tiedottavien julkaisujen jakelu ei suoraan kohdistu töissä oleville aikuisille, jolloin niiden etsintä vaatii omatoimisuutta.

Töissä olleet datanomit ovat erikoistuneita, ja datanomitutkinnon muutokset tuovat haasteita jatko-opinnoista neuvoa antaville viranomaisille. Viranomaisilla ei ole aikaa selvittää, mikä jatkokoulutus olisi hakijalle sopivin (tavoitteiden arviointi), eikä perehtyä datanomitutkinnon hakukelpoisuusmuutoksiin tai datanomin osaamiseen (mm. hyväksilukujen selvittämiseen). Neuvontaan ei näytä sisältyvän myöskään voimassaolevan koulutusjärjestelmän esittely. Viranomaisilla on tarjolla etuuksia. Niiden kysynnän kasvaessa rajoituksia ja edellytyksiä tiukennetaan. Neuvonta on pääasiassa etuuk-sien edellytyksien tarkistamista.

Lopputuloksena todetaan, että aikuisen datanomin on tuotettava itse itselleen opinto-ohjausta selvittämällä taustatietoja. Varsinaista opinto-ohjausta saa vain oppilaitoksis-ta. Opintojen aloittamisella on vaikutusta tukiin. Ennen opintojen aloittamista on syytä tehdä yhteenveto kerätyistä taustatiedoista. Kokemustieto on merkittävä tietolähde, mutta sitä on vaikea löytää. Tässä dokumentissa kerrotaan näitä käytännön kokemuksen kautta saatuja havaintoja.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Information Technology

VESTERINEN, SARI

Bachelor's Thesis
Supervisors

November 2012

Keywords

The relevance of employment relationship for Datanomi into postgraduate degree, between 2009 to 2011

48 pages + 5 pages of appendices

Päivi Hurri, Senior Lecturer; Jaakko Janhunen, Senior Lecturer

Datanomi, graduate studies, educational plan, self-motivated education, education counselling, job search plan

Datanomi degree changed in different periods of time, such as the length of a degree competence in postgraduate education. Changes in the education system, as well as the educational authorities of operation and management changes have affected the Datanomi degree. The publications of these changes, rarely reach employed adults.

The topic was chosen because the author has a lot of first-hand experience of this. The purpose was to determine what factors contribute most to the problems that are encountered when applying for Datanomi postgraduate degree possibilities

The study had to be focused on the output information for the target definitions. It also had to find out the several selection alternatives, approaches, methods and find them suitable for different cases the best option. Background information was collected mainly by public organisation publications. Moreover in the work are included information of documents, as well as expert opinions, and more additional information in discussions, when applying to postgraduate degrees.

The conclusion is that if the situation in life allows it, then the public authorities should be forgotten and own initiative on educational guidance should be done, for example, finding out background information such as shown in this research.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	KOULUTUSMAHDOLLISUUKSIEN KARTOITUS	7
2.1	Mikä on datanomitutkinto?	7
2.2	Koulutusjärjestelmä	9
2.3	Opetustoimialan hallinto	12
3	JATKOKOULUTUKSEN OPINTO-OHJAUS	14
3.1	Opetusviranomaisten linjauksia	15
3.2	Opintoneuvonta työelämän toimijoilta	16
3.3	Kansaneläkelaitoksen opintoneuvonta	17
3.4	Työ- ja elinkeinotoimiston opintopalvelu	17
4	JATKOKOULUTTAMISEN TUKEMINEN	19
4.1	Ulkomaisen tutkinnon tunnustaminen	21
4.2	Oppilaitosten tarjoama	22
4.3	Työelämän toimijoiden tarjoama	25
4.4	Kansaneläkelaitoksen taloudellinen tuki	25
4.5	Työ- ja elinkeinotoimiston edellytyksiä	25
5	JATKOKOULUTTAUTUMISEN ETUUDET	27
5.1	Koulutusrahaston tuet	27
5.2	Koulusetu työnantajalta	28
5.3	Opintovapaa työnantajalta	28
5.4	Osa-aikainen työsuhde	29
5.5	Vuorotteluvapaasta sopiminen	29
5.6	Ammattiliittojen koulutus	31
5.7	Kansaneläkelaitokselta opintososiaalisia etuja	31

5.7.1 Opintotuki	31
5.7.2 Opintolainan valtioneuvosto	32
5.7.3 Opintolainan korkoavustus	33
5.7.4 Opintolainan maksuvapautus	33
5.7.5 Koulumatkatuki	34
5.7.6 Ateriatuki	34
5.7.7 Vuorottelukorvaus	34
5.7.8 Ammatillinen kuntoutus	35
5.7.9 Työeläke-etuus	35
5.8 Työ- ja elinkeinotoimiston opintososiaaliset edut	36
5.8.1 Matka- ja ylläpitokustannusten korvaus	37
5.8.2 Koulutustuki	37
5.8.3 Työvoimakoulutus	38
5.8.4 Omaehtoinen opiskelu ja työttömyysetuus	39
5.8.5 Osa-aikalisä	40
5.8.6 Yksittäinen koulutuspaikka	40
5.8.7 Esimerkki byrokratiasta	41
6 YHTEENVETO	44
LÄHTEET	49
LIITTEET	
Liite 1. Datanomin opintokortti	
Liite 2. Hakemus työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen	
Liite 3. Yksilöity työnhakusuunnitelma	
Liite 4. Työvoimakoulutuksen valintapäätös	

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa tarjolla olevat palvelut ja edut, joita datanomi voi hyödyntää suunnitellessaan jatkokoulutusta. Samalla voi löytää parannuskeinoja, helpotuksia, kehitysehdotuksia yms. jatkokouluttautumista suunnittelevalle datanomille tueksi. Tavoitteena oli löytää vastauksia muun muassa seuraaviin kysymyksiin: miten aikuisten jatkokoulutusta tuetaan missäkin organisaatiossa, mitkä ovat aikuisten jatkokoulutuksen tukemisen edellytykset, mistä aikuinen datanomi saa tukea jatkokoulutusmahdollisuuksien kartoittamiseen, miten työssäolo vaikuttaa em. tukemisen saamiseen sekä miten työssäolo vaikuttaa em. jatkokoulutuksen läpivientiin.

Aihetta käsitellään vain datanomitutkinnon suorittaneiden näkökulmasta, koska useamman tutkinnon osalta taustatietoa joutuisi selvittämään aivan liian paljon. Koulutamisaihetta on rajattu koskemaan vain jatkokouluttautumista. Tutkimuksen yhtenä merkittävänä rajauksena on opiskelu aikuisiällä. Lasten ja nuorten opinnot ovat pääsääntöisesti perusopintoja, eikä heillä ole vielä kertynyt kokemusta. Osaamisen tärkeä elementti on kokemuksen määrä. Tutkimuksen näkökulma muuttuisi liikaa, jos mukana olisi esim. peruskouluttautuminen. Rajauksena on myös vuosiväli, koska erilaiset säännöt, lait, asetukset, ohjeistukset yms. muuttuvat eri aikajaksoilla. Tämä tutkimus kohdistuu lähimenneisyyteen ja nykyhetkeen. Mukana on kuitenkin muutama esimerkki, joko hyvistä tai huonoista käytännöistä, kauempaa menneisyydestä tai tällä hetkellä näkyvissä olevista muutoksista. Tässä tuodaan esille myös kehitysehdotuksia, joita olisi toivottavaa toteuttaa tulevaisuudessa.

Tutkimuksessa työssäolo ja työttömyys ovat merkittävä olosuhdenäkökulma, johon on tarkoituksellisesti panostettu. Suomalainen aikuinen on yleensä joko työtön tai töissä. Työttömyydellä tarkoitetaan, että henkilöllä ei ole työsuhdetta johonkin organisaatioon, eli myös esimerkiksi täysipäiväisesti eläkkeellä oleva katsotaan työttömäksi, koska hänellä ei ole työssäolo-olosuhdetta. Toisaalta myös esimerkiksi työsuhhteessa olevan eläkeläisen katsotaan olevan työssä, koska hänellä on olemassa työssäolo-olosuhde.

Tässä jatkokouluttautumisella tarkoitetaan koulutusta, jonka lähtökohtavaatimuksena on aiemman opintotutkinnon suoritus. Täytyy siis olla jokin opintotutkinto suoritettuna, jotta voi päästä niin sanotun seuraavan tason koulutustutkinnon opiskelijaksi.

Tämä opinnäytetyö perustuu pääasiassa kokemukselliseen tutkimukseen. Viittauksia on myös omakohtaiseen toimintatutkimukseen ja kartoitukseen. Työssä käytetään osittain myös tapaustutkimusta, josta on kuvailtu ilmiöitä ja havaintoja. Omakohtaisen kokemuksen kautta tulee myös tutkimukseen intuitiivista näkökulmaa. Analysoiva ajattelutyö näkyy tutkimuksen tulosten kuvaamisessa. Organisaatioiden asiantuntijoiden kanssa käydyt keskustelut ovat antaneet varmuutta kirjallisen aineiston ymmärryksestä tai tarkennuksista. Keskustelut on käyty henkilökohtaisen asioinnin yhteydessä kyseessä olevaan organisaation (mm. työ- ja elinkeinotoimisto eli TE-toimisto, opetus- ja kulttuuriministeriö eli OKM, Kansaneläkelaitos eli Kela, opetushallitus eli OPH, Koulutusrahasto ja joitakin oppilaitoksia sekä ammattiliittoja) asiantuntijoiden kanssa. Pääasiallisina tietolähteinä ovat edellä mainittujen julkisorganisaatioiden omat julkaisut ja asiantuntijoilta saadut tiedot. Metodologinen lähestymistapa on laadullinen (kvalitatiivinen). Tutkimusaihetta on lähestytty henkilön näkökulmasta ja kokemuksesta sekä kerrottu ajatuksia, tunteita ja vaikuttimia. Esille tuodaan myös aiheen teoreettista tarkastelua.

2 KOULUTUSMAHDOLLISUUKSIEN KARTOITUS

Tässä kappaleessa määritellään lähtökohtatietoja, kuten datanomi, ja näkökulmaa datanomien jatkokouluttautumismahdollisuuksiin.

2.1 Mikä on datanomitutkinto?

Lähteissä olevan OPH:n ammatillisen koulutuksen rakennevertailun (TAMK AMMATILLISEN KOULUTUKSEN RAKENNEVERTAILU 2003) mukaan datanomitutkinto on määritelty eri aikakausina seuraavasti:

- Vuoteen 1994: Kaupalliset palvelut, Kauppa ja hallinto, Erilliset opintolinjat, Opistoaste, jossa (ylioppilas) koulutuksen pituus 2 vuotta ilman työharjoittelujaksoja.

- Vuoteen 1999–2001: Hallinto ja kauppa, Kaupan ja hallinnon ala, Opistoaste, jossa koulutuksen laajuus opintoviikkoina, peruskoulu; 100, ylioppilas (koulutus + harjoittelu); 100 (80+20).
- Vuodesta 1999–2001: Ammatilliset perustutkinnot; Alkaen 1.8.2000, Tietojenkäsittelyn perustutkinto, jossa koulutusohjelmavaihtoehtoina: Informaatioteknologiapalvelujen ja markkinoinnin koulutusohjelma tai Tietojärjestelmien kehittämisen koulutusohjelma.

Aikoinaan opistoasteen tutkintoja olivat muun muassa teknikko, merkonomi ja sairaanhoitaja, jolloin tutkinnon pituus oli riippuvainen pohjakoulutuksesta. Datanomi on joskus ollut myös kouluasteinen tutkinto, joka ei suoraan periytynyt toiseen asteen tutkinnoksi kuten opistoasteen merkonomi. Datanomi on voitu tulkita merkantiksi, jota ei enää ole olemassa - tutkinto katosi uudistuksessa. Missään uudistuksessa esim. työkokemuksellisia datanomi-merkanteja ei nostettu merkonomin tasolle. Datanomitutkinto ei ole aina ollut selkeästi joko koulu- tai opistoasteinen. Se mille asteelle tutkinto tulkittiin, riippui siitä oliko oppilaalle kertynyt muuta kokemusta esim. työharjoittelua, työkokemusta tai muuta hyväksiluettavaa osaamista. Sen sijaan teknisellä puolella teknikkotutkinnon osalta - joka myös poistui - huomioidaan edelleen uudistuksen tuomissa muutoksissa korkeammalle ja antaa hakuoikeuden esim. diplomi-insinöörikoulutukseen.

Opistoasteen tutkintojen tilalle ovat tulleet ammattikorkeakoulututkinnot (ks. OPH MÄÄRÄYS 16/011/2010, s. 10–13) ja toisen asteen tutkinnot (ks. liite 1). Tutkintouudistuksen myötä kaikki tutkintonimikkeet eivät periytyneet opistoasteelta ammattikorkeakouluun. Muun muassa kaupallisella alalla muodostettiin tradenomin ammattikorkeakoulututkinto opistoasteen yläpuolelle. Näin merkonomi-nimike jäi ja opistoasteen tilalle muodostettiin toisen asteen liiketalouden perustutkinto. (OAMK Koulutustarjonta ja hakeminen Oamkiin 2011).

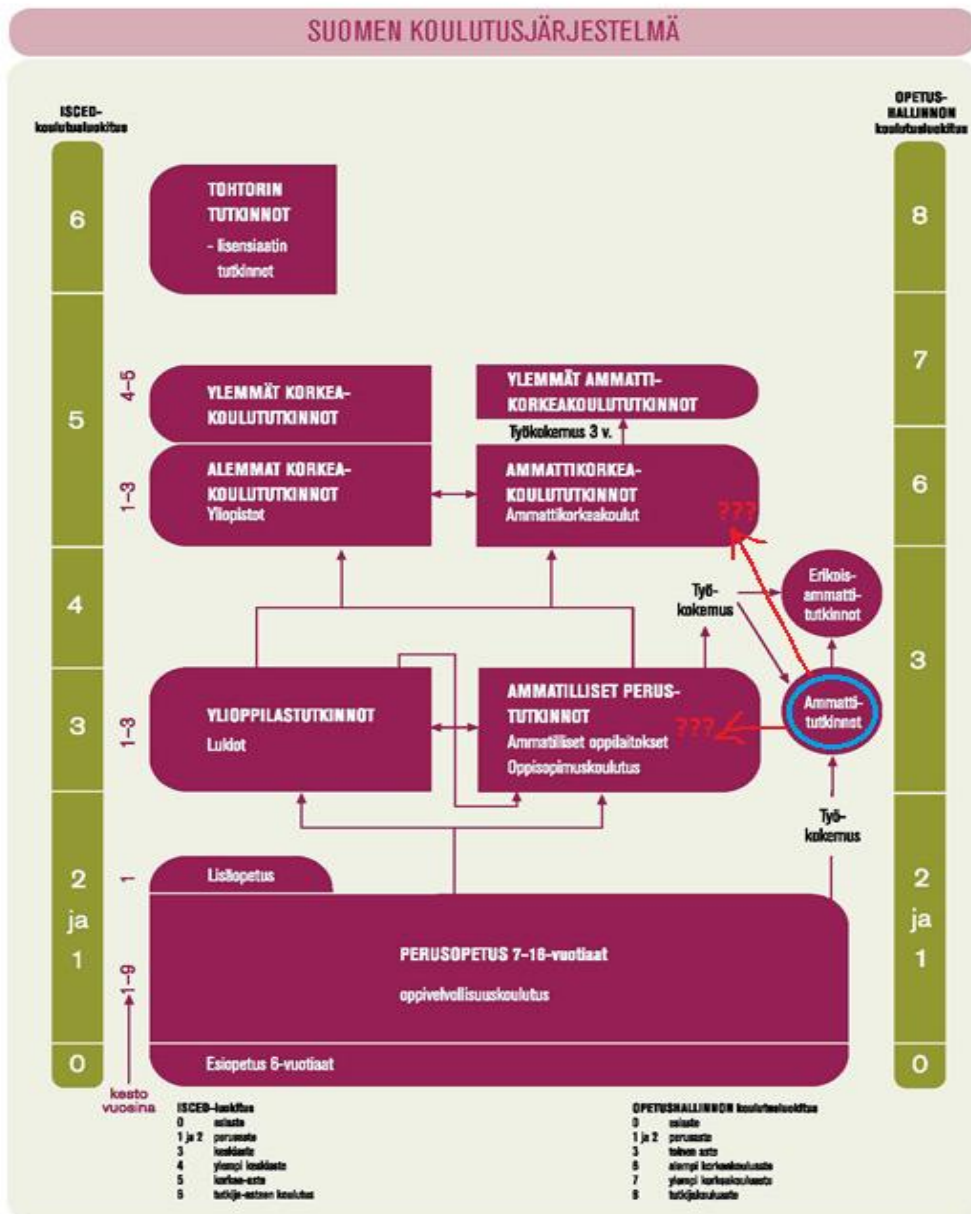
Tilastokeskuksen luokituksen mukaan datanomille on kaksi koodia 341101 Tieto- ja viestintätekniiikan perustutkinto (entinen Datanomi, tietojenkäsittelyn perustutkinto) sekä 541101 Datanomi (opisto). Koodissa 1. numero kertoo koulutusasteen. Sen perusteella datanomi on sekä 3 Keskiasteen että 5 Alimman korkea-asteen tutkinto. Keskiasteen pohjakoulutusvaatimuksena on ylemmän perusasteen oppimäärän suorittami-

nen. Koulutus kestää pääsääntöisesti 2–3 vuotta. Se antaa ammattipätevyyden ja mahdollistaa opintojen jatkamisen ammattikorkeakouluissa ja tietyin ehdoin yliopistoissa. Keskiasteen koulutuksiksi luetaan muun muassa ylioppilastutkinnot, 1–3-vuotiset ammatilliset tutkinnot, ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot (esimerkiksi lähihoitaja, sähköasentaja). Myös alin korkea-astekoulutus kestää pääsääntöisesti 2–3 vuotta keskiasteen jälkeen. Alimman korkea-asteen koulutukset eivät ole ammattikorkeakoulututkintoja. Koodissa 2. numero kertoo koulutusalan. Sen perusteella datanomi kuuluu 4 Luonnontieteelliseen koulutukseen. Koodissa 1.–4. numeroiden mukaan datanomi kuuluu sekä 341(1) Tietojenkäsittelyn peruskoulutus, keskiaste että 541(1) Tietojenkäsittelyn koulutus, alin korkea-aste - alaluokkiin, joissa molemmissa koodeissa on aiheena Tietojenkäsittely. (Tilastokeskus Koulutusluokitus 2010).

2.2 Koulutusjärjestelmä

Alla olevasta Suomen yrittäjien www-sivuilta löytyneestä kuvastakin käy ilmi miten työkokemuksen kautta on vaikeaa päästä takaisin jatkamaan opintoja. Heti peruskoulun jälkeen hankitusta työkokemuksesta on etua vain ammattitutkintoon tähtäävään koulutukseen, johon datanomikin luetaan. Samoin käy, jos ammatillisen perustutkinnon jälkeen sijoittuu työelämään - mutta tätä kautta myös erikoisammattitutkintoon johtavaan koulutukseen. Korkeampiasteisissa opintoväylissä vain ammattikorkeakoulututkinnon **jälkeen** suoritetusta työkokemuksesta on etua ylemmän amk-tutkinnon hankinnassa.

(Piirsin kuvaan punaisella nuolet sekä kysymysmerkit, jotka kuvaavat niitä jatko-opintoreittejä jotka puuttuvat datanominkin jatko-opintomahdollisuuksista.)

Kuva 1. Suomen koulutusjärjestelmä. Kaaviokuva, johon on piirretty puuttuvat opintoreiitit punaisiin nuolin ja kysymysmerkein. (Alkuperäinen lähde: Suomen yrittäjät 2011).

Datanomi on siis suorittanut sekä kaupallisia että teknisiä opintoja, mikä on loistava yhdistelmä työelämässä. Kuitenkin tämä yhdistelmä on ongelma jatkokoulutautumisessa. Oletettavaa olisi, että datanomi voisi jatkaa jatko-opintoja sekä teknisellä että kaupallisella puolella, mutta käytännössä näin ei ole. Teknisellä puolella jatko-opinnoissa on vaatimuksena, että taustalla on insinööri-/teknikkotutkinto.

Tässä kohtaa on syytä määritellä teknillisiä termejä tarkemmin: *Teknillistä tai teknologista koulutusta antavista ammattikorkeakouluista ja teknillisistä yliopistoista val-*

mistuneiden ammattinimike on insinööri. Tekniikalla tarkoitetaan luonnon mahdollisuuksien hyödyntämistä, aineellisten tuotteiden valmistusta ja käyttöä luonnontieteiden sovelluksiin perustuvoin keinoin. Sanaa tekniikka käytetään myös erilaisista menetelmistä, teko- tai suoritustavoista ja -taidoista. Teknologialla tarkoitetaan teknisten ratkaisujen teoreettista puolta. Teknologia on tekniikan järjestelmien suunnittelua, rakentamista, käyttämistä ja tutkimusta, kaikkea yhdessä. Tekninen tietämys sisältää paljon yksinkertaistettuja kokemusperäisiä laskentakaavoja, mitoitusohjeita, standardeja ja sääntöjä, joiden tieteellinen selityskyky on vajavainen mutta, joilla pystytään saavuttamaan haluttu lopputulos - on tärkeämpää saada koneet ja työkalut toimimaan ja kuin ymmärtää miksi kone toimii. Todellisuuden monimutkaisuus pakottaa myös yksinkertaistuksiin, sillä tarkoista, kaiken huomioon ottavista laskelmista tulee helposti ylivoimaisia. (Wikipedia 2011).

Jos halutaan että datanomitutkinnosta on hyötyä jatko-opintohaussa, niin on pysyttävä kaupallisella puolella. Mutta kaupallisissa opinnoissa ei ole teknistä (ks. määritelmä teknillisistä termeistä edellisessä kappaleessa) jatkokoulutusta. Miten siis datanomien tulisi jatkokouluttautua esim. ICT-alalla? ICT-alalla kaupallisista opinnoista on toki hyötyä, mutta tekniikalla on suurempi merkitys. Jos datanomi on tehnyt teknillistä osaamista vaativaa työtä, niin on merkillistä, ettei hän voi hakea teknillisiin jatko-opintoihin ilman insinööri-/teknikkotutkintoa. Kaupallisella puolella jatkokouluttautumismahdollisuudet liittyvät enemmän tai vähemmän hallinnollisiin opintoihin. Käytännössä tämä tarkoittaa, että datanomi joka haluaa pysyä teknillisissä tehtävissä, ei voi jatkokouluttautua vaan on hankittava ensin uusi perustutkinto. Tällainen raakajako koulutusjärjestelmässä olisi syytä poistaa. Raakajaolla tarkoitetaan koko koulutusjärjestelmän luokitusta alusta alkaen eri tieteen aloille, mutta nykyisin työelämässä tehtävät eivät kuitenkaan jakaudu selkeästi eri tieteen aloille.

Tästä hyvänä esimerkkinä on ICT-ala, jossa työtehtävät esimerkiksi ICT-yrityksessä, ohjelmistotuotannossa, on tieteen näkökulmasta ala reaalityieteissä: luonnontieteellinen ja **teknillistieteellinen** sekä käsitteellisessä tieteessä: molemmat sekä matemaattiseen (joka on deduktiiviseen päättelyyn perustuva) että logiikkaan perustuvaa. Tarkennettuna alaan liittyy myös tietojenkäsittelytiede, **kauppatiede**, tietojärjestelmätiede ja lisäksi vahva kanssakäyminen laskennallisen tieteen kanssa. Siitä huolimatta koulutusjärjestelmä on jakautunut raakasti joko tekniseen tai kaupalliseen - vaikka työtehtävät

vaativat usean tieteenalan osaamista. Miksi siis koulutusjärjestelmässä ei huomioida tarpeeksi työelämän vaatimuksia? Viimeksi tehty koulutusjärjestelmä uudistuskaan ei tuonut tähän muutosta. Miksei **jatkokouluttautumisessa** anneta mahdollisuutta muiden tieteenalan opintoihin? Myös jo vuonna 2007 tehdyssä Osaamistarvekartoitusloppuraportissa todetaan, että: *Datanomeja tarvitaan lähes kaikilla toimialoilla, joten palvelu on tärkeä osaamisen alue. Ohjelmistotuotantoa on ja datanomi edelleen työllistyy sen pariin, joten opetussuunnitelmassa (OPS) on oltava molempia, painotus ehkä palveluilla. Pitäisikö koulutusohjelmia olla kaksi, joista toinen keskittyy ohjelmistotuotantoon ja toinen palveluun?* (Siltanen, M. & Järvenkylä-Niemi, L. 2007, s. 14). Mainitussa raportissa ehdotetaan **vain** kahta koulutusohjelmaa, mutta eiköhän asiaa pitäisi katsoa laajemmin ja huomioida ne muutkin ”lähes kaikki toimialat”? Lisäksi tässä otetaan kantaa vain datanomeihin, mutta sama voisi päteä muihinkin tutkintoihin.

Koulutusten perustietojen sisältöä tulisi tarkastella uudelleen. Näillä perustiedoilla tarkoitan niitä pohjatietoja joita opetetaan niin sanotun ensimmäisen tutkintoasteen koulutuksissa, joiden pohjalta lähdetään jatkokouluttautumaan. Tällaisia perustaitoja ovat muun muassa vuorovaikutus-, yhteistyö-, oppimis- sekä ongelmanratkaisumenetelmät ja -taidot, luovuus ja innovatiivisuus, viestintätaidot ja mediaosaaminen, (työ)asenne, oppimiskyky sekä perusviestintävälineiden (tietojärjestelmät, mobiilivälineet, tietoverkot jne.) käyttö, siis yleensäkin tiedon vastaanottamisen ja jakamisen taidot. Nämä - ehkä toisin sanoin - löytyvät myös OPH:n Elinikäisen oppimisen avaintaidot -määritelmästä. Edellä mainittuja perustaitoja kehittäen löytyy ne tieteen alat, joiden näkökulmasta haluaa eri asioita tarkastella. Ja kehitystähän tapahtuu, kun katsoo asioita eri näkökulmista, jolloin voi havainnoida sellaista mitä aiemmin ei ole edes ajateltu.

2.3 Opetustoimialan hallinto

Suomen valtion, niin kuin muidenkin maiden, yleishallinto voi muuttua. On siis hyvä pitää itseään ajan tasalla, myös poliittisista asioista. Vaalien kautta valitsemme eri hallintoelinten johtajia. Ministeriöt voivat muuttua, kuten mikä tahansa organisaatio, siksi jatko-opintojakin etsiessä täytyy tutkiskella myös hallinnollisia muutoksia.

Tällä hetkellä ministeriötasolla koulutuksesta vastaa Opetus- ja kulttuuriministeriö (lyhenne OKM, entinen OPM). OKM valmistelee valtioneuvostolle ja eduskunnalle hallinnonalaansa koskevat lait, asetukset ja päätökset. Lisäksi OKM valmistelee toimialaansa liittyvän valtion talousarvion ja muita taloussuunnittelun liittyviä asioita sekä laatii strategiset linjaukset. OKM jakaa määrärahoja valtion laitoksille sekä myöntää valtionosuuksia tai -avustuksia kunnille, kuntayhtymille ja yksityisille yhteisöille. Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden pohjalta ministeriö neuvottelee virastojen ja laitosten tulostavoitteet. OKM käsittelee ja ratkaisee hallinto-asioita ja valmistelee asioita valtioneuvoston ratkaistavaksi. OKM osallistuu myös EU:n toimielimissä valmisteluun ja päätöksentekoon, kansainvälisten yhteistyöjärjestöjen toimintaan, pohjoismaiseen yhteistyöhön, lähialueyhteistyöhön ja alansa kahdenväliseen yhteistyöhön. (OKM Ministeriö ja hallinnonala 2011).

Toinen ylemmän tason hallinnollinen koulutusvastuuorganisaatio on Opetushallitus. Se on opetusministeriön alainen virasto, jolle valtioneuvosto nimittää johtokunnan. OPH toimii koulutuspolitiikan toimeenpanossa ja koulutuksen kehittämisessä. Se vastaa esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, aikuis-koulutuksen, vapaan sivistystyön (muun muassa kansanopistot, opintokeskukset, kesäyliopistot) sekä taiteen perusopetuksen kehittämisestä erilaisin hankkein. Virasto tekee oppimistulosten arviointeja ja osallistuu koulutuksen tuloksellisuuden kehittämiseen. Opetushallitus *koordinoi koulutuksen tietoverkkoja ja tietopalveluja, tuottaa koulutuksen indikaattoreita ja ennakointitietoa, kerää tietoa opetustoimen rahoitusjärjestelmästä sekä julkaisee koulutusoppaita. Virasto ylläpitää toisen asteen, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijavalintarekisteriä, järjestää kielitutkintoja, järjestää ja rahoittaa jatkokoulutusta opettajille sekä muulle koulutoimen henkilöstölle, vastaa ulkomaisten tutkintojen tunnustamisesta sekä kehittää ja tuottaa oppimateriaalia. Opetushallitus on myös koulutuksen järjestäjä. Sen vastuulla on kaikkiaan 12 valtion oppilaitosta.* (OPH verkkojulkaisu 2011).

Aluehallintovirasto käsittelee valitukset, oppilasarvioinnin oikaisupyynnöt sekä kantelut. Maakuntien liitot hoitavat alueellisia suunnittelu- ja kehittämistehtäviä kuntien valtuutuksella. Kunnat ovat velvoitettu järjestämään perusopetusta alueensa lapsille, mutta voivat järjestää myös muun asteen opetusta. Ammatillisen ja lukiokoulutuksen järjestäjinä voivat olla kunnat, kuntayhtymät, rekisteröidyt yhteisöt ja säätiöt, myös

valtio ja valtion liikelaitokset. Kunnalla on vähintään yksi kunnanvaltuuston valitsema koululautakunta tai vastaava toimielin. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot ovat OKM:n alaisia. Suomen Akatemia hoitaa korkeakoulun tutkimusta koskevia asioita. (OPH verkkojulkaisu 2011).

3 JATKOKOULUTUKSEN OPINTO-OHJAUS

Opetustoimen ylemmän tason organisaatiot ovat ainakin vuosien 2009–2011 välisenä aikana jakaneet vastuuta yhä enemmän alemman tason organisaatioilleen. Kuitenkaan yksittäinen opiskelija ei saa edellä mainituilta tahoilta omaa jatko-opintoa varten lisätietoa. Vaikka OKM ja OPH kertovat auliisti koulutuksen ja opintojen tukemisesta, niin tarkka tiedonantovelvollisuus on oppilaitoksilla. Opiskelumahdollisuuksia on erilaisia eri oppilaitoksissa (muista myös yksityiset oppilaitokset), jolloin tarkka tieto niistä on näillä oppilaitoksilla itsellään.

Oppilaitokset antavat kyllä opinto-ohjausta, mutta pääsääntöisesti vain omille oppilailleen. Tämä johtunee siitä, että opinto-ohjausta antavien henkilöidenkin resurssit ovat niin ylikuormitettuja, että aikaa ei oikein ole. Jolloin on luontevinta kohdistaa ajankäyttö siten, että ensin hoidetaan pakolliset tehtävät ja vasta sitten muut. Kuitenkin kun aikuinen on vasta kartoittamassa opintomahdollisuuksiaan, niin ei kannata suin päin kirjautua jonkin oppilaitoksen opiskelijaksi, jotta saisi opinto-ohjausta. Tämä nimittäin johtaa siihen, että muissa organisaatioissa sinut katsotaan **opiskelijaksi**, etkä välttämättä saa sen vuoksi opintoneuvontatukea (koskee myös taloudellisia) näistä muista organisaatioista.

Mistä siis datanomi saakaan tietoa näistä jatkokouluttautumismahdollisuuksista? Oppilaitoksilta? Jos ei ole tiedossa oppilaitosta missä datanomeja valmistuu, tai mitä jatko-opintovaihtoehtoja on eri oppilaitoksissa, tai yleensäkin mistä aikuinen saa varsinaista opinto-ohjausta, niin on vaikea hahmottaa mistä lähtisi liikkeelle. Entä jos olet töissä, mistä saat kouluttautumistietoa yleensäkin? Työnantajalta? Ammattiliitolta? Entäpä työtön, mistä tietoa? Työttömyyskassalta (ammattiliitot, Kela)? Työ- ja elinkeinotoimistosta? Suomessa aikuiselle (joka ei ole opiskelija) ei löydy yhtä yleistä opinto-ohjausta antavaa toimielintä. Täytyy selvittää omin neuvoin tiedonlähdepaikat ja ihan ensimmäiseksi, millainen nykyinen koulutusjärjestelmä on, jonka jälkeen vasta

voi aloittaa asioinnin eri organisaatioissa. Alkuun eri organisaatiot ohjaavat paikasta paikkaan, kunnes selviää mitä kukin organisaatio tietää kouluttautumisasioista ja löytyy oikeat yhteyshenkilöt.

Tässä luvussa kerrotaan, mitä tietoja kouluttautumisesta saa eri organisaatioista. Muitakin tiedonlähdeorganisaatioita on, mutta tässä on otettu mukaan keskeisimmät, joiden avulla datanomi pääsee alkuun hakiessaan jatkokouluttautumismahdollisuuksia.

3.1 Opetusviranomaisten linjauksia

Yksilön näkökulmasta myönteistä on, että ylemmän tason opetusalan viranomaiset, kuten OKM ja OPH, luovat alemman tason viranomaisilleen mahdollisuuksia kehittää toimintaansa. Näiden kehitystavoitteiden tukeminen on tärkeää. OKM ja OPH näyttävät ymmärtäneen edellä mainitut seikat ja luovat erilaisia vaihtoehtoja ja vapaampia toimintatapoja alemmille organisaatioille. Ne ovat luoneet erilaisia vaihtoehtoja oppilaitosten käyttöön ja antaneet päätäntävaltaa oppilaitoksille. Tämä käy ilmi OKM:n ja OPH:n internetsivuilta, julkaisuista, tiedotteista, linjauksista ja kehityshankkeista sekä säädöksistä ja ohjeista. Kehityssuunta on hyvä ja oikea.

Ylempien viranomaisten asettamat rajoitteet näkyvät yksilölle heidän asioidessaan alemman tason opetusviranomaisten kanssa. Kun rajoitteiden asettaminen on vapautettu alemmalle tasolle, niin asiointipäätökset nopeutuvat. Ei kuitenkaan riitä, että vastuuta ja valtaa on annettu, sitä täytyy myös osata hyödyntää. Mikäli alemmat viranomaiset eivät uskalla tehdä päätöksiä vaan edelleen odottavat tarkkoja ohjeita ylemmältä taholta, niin kehitystä ei oikeasti tapahdu vaan toimintatavat palaavat takaisin entiselleen. Kunpa vielä organisaation alemman tason päättäjät uskaltaisivat ottaa päätäntävällään vastaan ja kehittää toimintaansa. Vaatikohan tämä yksittäisten ihmisten rohkeutta aloittaa muutostyö? Ainakin tällaisille yksilöille olisi käyttöä. Nämä yksilöt voivat huomata, että kehitysideat saavat tukea ylemmältä organisaatiotasolta, mutta vielä voi olla oman organisaation byrokratia hidasteena. Kun yksikin tällainen kehitysidea vietäisiin päätöstasolla loppuun saakka, niin oikeansuuntainen kehitys pääsisi kunnolla vauhtiin. Tällä hetkellä yksilölle näkyy koulutus- ja tutkintojärjestelmä, joka rajoittaa jatko-opintojen valintamahdollisuuksia.

Opintotarjonta on vaihteleva eri oppilaitoksilla. Osalla (niin yksityisillä kuin julkisillakin oppilaitoksilla) on paljon kattavia vaihtoehtoja sekä paljon yhteistyötä muiden oppilaitosten kanssa. Osalla taas on opintotarjontaa rajoitetusti, jopa vain omille oppilaille ja vain lähiopetuksena. Datanomin on siis syytä tutkia useampien oppilaitosten tarjontaa valitessaan jatko-opintomahdollisuuksia. Lisäksi eri oppilaitosten opintosuoritusmahdollisuuksien yhdistelyllä voi saada tutkinnon nopeammin. Näiden monipuolisten oppilaitosten opintojaksojen toivoisi lisääntyvän.

3.2 Opintoneuvonta työelämän toimijoilta

On olemassa myös Koulutusrahasto, joka on työmarkkinaosapuolten hallinnoima rahasto. Sen tarkoituksena on edistää työssä tarvittavia valmiuksia myöntämällä tukea ammatilliseen koulutukseen ja kehittämiseen. Koulutusrahaston tehtäviin kuuluvat etuuksista tiedottaminen, neuvontapalvelujen antaminen ja tehdä ehdotuksia lainsäädännön kehittämisestä. (Koulutusrahasto verkkojulkaisu 2011).

Koulutusrahastolla on palvelunumero sekä sähköistä asiointia varten palveluja, joista saa yksilötasoisia tietoja. Palvelutarjonta sisältää **vain taloudellisia etuuksia**, joten varsinaista opinto-ohjausta sieltä ei saa.

Työssä oleva voi toki myös sopia työnantajan kanssa erilaisten vapaiden pitämisestä, vaikka opiskelua varten, esimerkiksi siirtyä vapaaehtoisesti kokoaikatyöstä osa-aikatyöhön ja hakea osa-aikalisää TE-toimistosta. Työnantajan kanssa voi sopia opintovapaasta, jonka aikana työsuhde jatkuu, mutta työntekijälle ei makseta palkkaa ilman erillistä sopimusta. Sen aikana voi saada aikuiskoulutustukea Koulutusrahastosta tai Kelalta (valtion opintotukena opintorahaa ja asumislisää sekä opintolainan valtiontakauksen).

Työnantajat, jotka rekrytoivat ulkopuolisia työntekijöitä, joutuvat pitämään tietonsa ajan tasalla, myös koulutusjärjestelmän ja tutkintouudistusten osalta. Tällaisilta oman alan työnantajilta saa hyviä neuvoja ja vinkkejä jatko-opintoja miettiessä. Työnantajat kertovat, millaisia tutkintoja ja osaamista he arvostavat rekrytoidessaan. Työelämän tilanteet muuttuvat nopeasti, joten niiden tarpeita täytyy ennakoida koska tutkintojen suorittamiseen menee aikaa. Työnantajat kouluttavat omaa henkilöstöään omia tarpei-

ta varten. Nämä henkilöstökoulutukset ovat yleensä lyhytkursseja johonkin erikoistumiseen, ja ne johtavat harvemmin tutkinnon suorittamiseen. Yleensä työnantajat tukevat henkilöstönsä osaamisen kehittämistä, mutta eivät yleisten tutkintojen suorittamista, joten suoranaista opinto-ohjausta työnantajilta ei saa.

Eri ammattiliitot, -järjestöt ja -yhdistykset järjestävät koulutuksia yleisesti työelämää varten. Niiden koulutukset ovat pääosin työsuhteasioihin liittyviä lyhytkursseja, joten näiltäkään ei saa opintoneuvontaa eri tutkintojen suorittamisesta.

3.3 Kansaneläkelaitoksen opintoneuvonta

Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvaa koskevista tehtävistä säädetään etuuksia koskevissa eri laeissa. Mikäli siis haluat tietää, mitä Kelan tehtäviin kuuluu, niin törmäät niihin nimenomaan sosiaaliturvaa koskevien lakien kautta. Kelaltakin saa opiskeluun liittyvää neuvontaa, mikäli ne ovat osa **sosiaaliturvaa** eli siis taloudellista ohjausta.

Käytännössä et saa Kelalta suoranaista opastusta ja ohjeistusta. Sieltä saa listan tarjolla olevista sosiaaliturvasta ja niihin liittyvistä opasteista. Kela ei tunne opintoihin liittyviä moninaisia selvityksiä, koska ne vaihtelevat yksilöittäin ja yksilöiden muihin taloudellisiin sidoksiin. Näitä muita taloudellisia sidoksia voivat olla muilta organisaatioilta saamasi tuet. Mikäli nämä tuet jotakin kautta liittyvät sosiaaliturvaan, niin Kela vaatii niistä jokaisesta tarkan selvityksen. Kelan toiminta on melko määrämuotoista, se tarvitsee lähes aina toisen organisaation lausunnon omille päätöksilleen.

Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on lisäksi: 1) tiedottaa etuuksista ja palvelutoiminnastaan; 2) harjoittaa etuusjärjestelmien ja oman toimintansa kehittämistä palvelevaa tutkimusta; 3) laatia tilastoja, arvioita ja ennusteita; sekä 4) tehdä ehdotuksia toimialaansa koskevan lainsäädännön kehittämisestä (Laki Kansaneläkelaitoksesta 17.8.2001/731).

3.4 Työ- ja elinkeinotoimiston opintopalvelu

TE-toimisto tiedottaa tarjoavansa koulutus- ja ammattitietopalvelua, josta saa tietoa koulutusmahdollisuuksista, opintojen rahoituksesta sekä aloista ja ammanteista. *TE-*

toimiston koulutusneuvoja on asiantuntija koulutukseen hakeutumiseen, opintojen sisältöihin, ammatteihin ja ammattialoihin sekä opintojen rahoitusvaihtoehtoihin liittyvissä kysymyksissä (TE-toimisto Koulutusneuvonta 2011). Näiden palveluiden saanti vaihtelee TE-toimistoittain, ja datanomin kohdalla virkailijat toteavat palvelun vaativan erityisosaamista, jolloin tarvittavaa palvelua ei olekaan tarjolla.

*TE-toimiston www-sivuilla luvataan: Työ- ja elinkeinotoimistosta saa henkilökohtaista palvelua työhaussa ja -välityksessä ja tietoa työmarkkinoista, **koulutuksesta**, ammateista sekä yrittäjyydestä (TE-toimisto Työnhakijan palvelut 2011) sekä ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelut auttavat löytämään ratkaisuja ammatinvalintaan, työhön tai koulutukseen liittyvissä kysymyksissä. TE-toimiston koulutus- ja ammatitietopalvelusta saa monin tavoin tietoa koulutusmahdollisuuksista, opintojen rahoituksesta sekä aloista ja ammateista (TE-toimisto Koulutus ja ammatinvalinta 2010).*

Käytännössä nämä lupaukset pitävät paikkaansa hyvin harvoin. TE-toimisto ja Kela eivät voi kovinkaan usein tehdä itsenäisiä ja kehitystä edistäviä päätöksiä. TE-toimistolta haettaessa edellä mainittuja palveluja saa paljon esitteitä ja mahdollisesti ajanvarauksen heidän ammatinvalintapsykologeilleen. TE-toimiston ammatinvalintapsykologi ohjaa takaisin edellä mainitulle palvelutiskille, kun on ensin tarpeeksi kauan teettänyt niitä samoja selvityksiä mitkä yleensä itse on jo tehnyt ennen kuin menee asiantuntijalta kyselemään neuvoja. Näitä neuvoja et siis saa TE-toimistostakaan.

Tiedustellessa TE-toimiston koulutus- ja ammatitietopalvelun työntekijältä datanomin jatkokouluttautumismahdollisuuksia, vastauksena sai, ettei heillä ole tarpeeksi tietoa näin erikoistuneelta alalta. Sieltä ohjattiin ammatinvalinnanohjaukseen eli TE-toimiston ammatinvalintapsykologille. Ammatinvalintapsykologin kanssa käytyjen useiden keskustelujen päätteeksi oli todettava, että mitään uutta tietoa ei tullut. Hän kertoi ne samat asiat, jotka ensimmäisessä kappaleessa kuvasin, koulutusjärjestelmän asettamista vaatimuksista.

4 JATKOKOULUTTAMISEN TUKEMINEN

Datanomin täytyy ensin suorittaa tradenomin tutkinto ja vasta sen jälkeen on mahdollista päästä ylempään ammattikorkeakouluun tai yliopistoon. Tradenomin koulutusohjelmiin (ks. OAMK Koulutusohjelmat 2009–2010) kuuluu markkinointia, tietotekniikkaa, laskentatoimintaa, johtamista, yrittäjyyteen ja kansainvälisyyteen liittyviä opintoja sekä puolen vuoden laajuinen käytännön työharjoittelu.

Mutta eikö ensimmäinen ammatillisten opintojen tutkintoaste pitäisi sisältää niin sanottuja perusopintoja, joiden pohjalta voisi erikoistua koulutusohjelmiin erikseen? Miksi nämä perustietoja sisältävät opinnot eivät ole kaikille tieteen aloille yhteisesti sopivia aiheita, joiden jälkeen voisi hakeutua eri tieteen alojen erikoistumissuuntautumiseen? Miksi tieteen ala täytyy valita jo ennen opintojen alkamista? Todelliseen ammattiin kouluttauminen ei vaadi vain yhden tieteen alan tuntemista, se vaatii useamman. Miksei siis voisi vaihtaa tieteen alaa missä jatko-opintojen vaiheessa tahansa (ja silti suoritettuja opintoja kerryttäisivät tutkintoon vaadittuja opintopisteitä)? Siten opiskeluaste kertoisi mistä tieteen alasta on aloittanut aiheen tarkastelun ja mistä toisista tieteen näkökulmista on jatkanut tarkastelua.

Työelämässä eri toimialojen organisaatiot eivät pärjää vain yhden alan tuntemuksella, on tunnettava myös muita toimialoja, jotta organisaatio edes pystyy toimimaan. Yhä enemmän tehdään yhteistyötä ja verkostoidutaan, joten alat linkittyvät aina jostain kohdin yhteen. Tällaiset rajapinnat lisääntyvät koko ajan ja niissä työskentelevät henkilöt saavat tietoa toisilta aloilta, jolloin osaamisala laajenee ja siten niin sanotut perustiedot - mutta myös erikoistumista - tulee työn kautta. Tästäköhän syystä Osaamistarvekartoitus-loppuraportin (Siltanen, M. & Järvenkylä-Niemi, L. 2007, s. 31) mukaan: *Vastauksista ei tullut esiin mitään selkeästi nykyisestä tutkinnosta poikkeavaa erikoistuneempaa osaamista.* ja kuitenkin samassa yhteydessä mainitaan: *Linjasta poikkesi mielenkiintoinen ajatus toimialan tuntemuksesta, jonka voisi toteuttaa yhteistyössä muiden koulutusalojen kanssa (esimerkiksi sairaalaympäristöön erikoistunut datanomi).*

Tradenomin tutkinto ei tuo sellaisia perustietoja, joita teknis-kaupallisesti orientoinut ja pitkän työkokemuksen saanut datanomi tarvitsisi pystyäkseen jatkokouluttautu-

maan. Merkittävä (ja työkokemusta saaneelle ehkä ainoa) hyöty tulee siitä, että tradenomin tutkinto **antaa pätevyiden hakea sellaisia virkoja ja julkisia tehtäviä, joihin on säädetty pätevyysvaatimukseksi korkeakoulututkinto, ammattikorkeakoulututkinto tai alempi korkeakoulututkinto**. Osaamistarvekartoitus-loppuraportissa tuotiin esiin datanomin työllistäminen halpatyövoimana: *datanomi saatetaan ottaa töihin korkeakoulutuksen saaneen sijasta, koska halutaan säästää palkkakustannuksissa* (Siltanen, M. & Järvenkylä-Niemi, L. 2007, s. 21), mikä on moraalisesti ja eettisesti vähintäänkin kyseenalaista, ja siten tällainen syrjintä täytyisi karsia pois.

*Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon (YAMK) tavoitteena on antaa opiskelijalle mm. **työelämän** kehittämisen edellyttämät laajat ja syvälliset tiedot ao. alalta, teoreettiset tiedot alan asiantuntija- ja johtamistehtävissä toimimista varten sekä syvällinen kuva alan asemasta **työelämässä** ja yhteiskunnallisesta merkityksestä* (TRAL 2011). Ylemmän ammattikorkeakoulun tai yliopiston teknis-kaupalliset opintosuuntautuneet koulutusvaihtoehdotkaan, eivät vaadi sellaisia perustietoja, joita tradenomin koulutus (ks. OAMK Liiketalouden yksikkö. Degree Programme in Business Information Technology 2009-2010) antaa, mutta se on kuitenkin edellytys sille, että datanomi pääsee edellä mainittuihin jatkokouluttautumisiin.

Ylempänä ammattikorkeakoulututkintona suoritettava tradenomi-koulutus edellyttää vähintään kolmen vuoden **työkokemusta**. Sen teoritietosisältö on sellaista, joka ei tuo merkittävästi lisää tietoa työelämässä olleelle. Ehkä ylemmät ammattikorkeakouluopinnotkaan, jotka koostuvat pääosin oppinnytteestä ja muutamasta erikoisopintojaksosta, (ks. TAMK Tietojärjestelmäosaamisen koulutusohjelma, ylempi amk Vuosi 2009 - 2010, s. 2) eivät varsinaisesti lisää datanomi-oppilaan tietoa vaan antaa vahvistuksen (todistuksen) siitä että oppilas osaa/hallitsee asian. Miksi siis vähintään kolme vuotta työelämässä ollut datanomi ei voisi suoraan suorittaa Yamk-tutkintoa? Samaan suuntaa todetaan myös Osaamistarvekartoitus-loppuraportissa (Siltanen, M. & Järvenkylä-Niemi, L. 2007, s. 14 ja s. 21) *Pitäisikö siis saada selkeä jatkuvuus perustutkinnosta ammattikorkeakoulututkintoon?* ja *Pitäisikö tradenomin opetussuunnitelma rakentaa suoraan jatkoksi datanomille? Pällekkäisyydet pitäisi karsia hyvän moduoloinnin avulla*. Miksi siis datanomitutkinto on ”alennettu” ammatilliseksi perustutkin-

noksi? Mitä lisätietoa tradenomin koulutus tuo kolme vuotta työelämässä olleelle datanomille?

Muuntokoulutuksia on tarjolla valitettavan vähän, mutta datanomeille ei lainkaan (ainakaan vuosien 2009–2011 välillä). Aikuiskoulutuksessa yleisenä käytäntönä on mahdollisuus pyrkiä yksittäiseen oppilaitokseen erillishauulla, jolla haetaan muun muassa muuntokoulutukseen tai maisteriohjelmiin. Insinööristä, tradenomista - jopa tekniikasta - diplomi-insinööri ja tradenomista - jopa merkonomista - maisteriksi (ks. LUT OPINTO-OPAS 2009 - 2010, s. 119–120 ja s. 121) sekä merkonomista (ylemman amk:n) tradenomiksi, mutta miksei datanomille suoda tällaista mahdollisuutta?

Alla olevissa kappaleissa kerrotaan, millaista tukemista aikuiselle datanomille löytyy eri organisaatioista. Tässä tukemisen tarjoamaa on katsottu jatkokouluttautumisen näkökulmasta.

4.1 Ulkomaisen tutkinnon tunnustaminen

OKM ja OPH eivät pääsääntöisesti tarjoa yksittäisen opiskelijan tukemista, mutta niitä saa hyviä julkaisuja. Löytyi kuitenkin Tutkintojen tunnustaminen -palvelu, jota yksityishenkilö voi hyödyntää. Tällä tutkintojen tunnustamisella tarkoitetaan päätöstä siitä, millaisen kelpoisuuden (jaetaan yleensä ammatilliseen ja akateemiseen tunnustamiseen) **ulkomainen tutkinto** antaa työtä tai opiskelupaikkaa haettaessa. Opetushallitus päättää ulkomaisen tutkinnon tuottamasta virkakelpoisuudesta Suomessa ja toimii myös tutkintojen kansainvälisen vertailun tiedotuskeskuksena. (OPH Tutkintojen tunnustaminen ja kansainvälinen vertailu 2011).

Ammatillisen tunnustamisen ulkomaisen tutkinnon antamasta virkakelpoisuudesta Suomessa päättää OPH. Siihen liittyvän ammattinharjoittamisoikeuden myöntämisestä Suomessa päättävät alakohtaiset viranomaiset. Ulkomaisen tutkinnon antamaa pätevyys päätetään työntekijöiden valinnan yhteydessä, jonka työnantaja arvioi yleensä itse. (OPH Tutkintojen tunnustaminen ja kansainvälinen vertailu 2011).

Akateemisen tunnustamisen päättävät korkeakoulut ja oppilaitokset. Päätökset koskevat ulkomaisen tutkinnon antamasta jatko-opintokelpoisuudesta ja ulkomailla suorit-

tujen opintojen hyväksilukemisesta Suomessa suoritettavaan tutkintoon. (OPH Tutkintojen tunnustaminen ja kansainvälinen vertailu 2011).

Opetushallitus neuvoo pyynnöstä korkeakouluja akateemisen tunnustamiseen liittyvissä kysymyksissä. Korkeakoulujen lisäksi Opetushallitus palvelee muita koti- ja ulkomaisia viranomaisia, oppilaitoksia ja yksittäisiä kansalaisia. (OPH Tutkintojen tunnustaminen ja kansainvälinen vertailu 2011.) Tätä voi hyödyntää niin datanomi kuin muutkin, joilla on ulkomailla suoritettua koulutusta.

4.2 Oppilaitosten tarjoama

Kovasti kaivattua opinto-ohjausta saa oppilaitoksista. Oppilaitokset tarjoavat henkilökohtaista opintoneuvontaa omille oppilailleen, muut tahot saavat tätä palvelua vain jos oppilaitoksella on riittävästi resursseja ulkopuolisille tarjottaviin palveluihin. Kun datanomi on päässyt jatkokouluttautumismahdollisuuksien selvitystyössä tarpeeksi tarkalle tasolle (opintojaksojen sisältöön), voi hän kysyä yksittäisiä asioita oppilaitoksilta.

Oppilaitoksesta riippuen vastauksia saa joko yleisellä tasolla tai tarkan yksityiskohtaisesti. Ensin toki sopii ottaa yhteyttä oppilaitoksen opintotoimistoon, ja mikäli sitä kautta ei saa tarvittavaa tietoa, niin kannattaa kysyä voisiko asiaa tiedustella joltain opettajalta. Jos pääset niin pitkälle, että tavoitat jonkun opettajan, niin olet jo luultavasti kyseessä olevan oppilaitoksen oppilas – tai ainakin opettaja kuvittelee näin. Opettajat olettavat, että kysyjällä on jo tietoa oppilaitoksen toimintatavoista ja vastaukset ovat sen mukaisia. Tätä varten on siis hyvä selvittää oppilaitoskohtaisia menettelytapoja, esimerkiksi tutustumalla oppilaitoksen internetsivujen kautta koulutustarjontaan ja opintojen toteutustapoihin. Tosin tämäkin vaatii opettelemista, oppilaitosten internetsivujen sisältö, toimivuus ja navigointi vaihtelevat suuresti. Mikäli oppilaitoksella ei ole internetsivuja, niin täytyy ottaa yhteyttä oppilaitokseen muulla tavoin esimerkiksi sähköpostitse, puhelimitse tai kirjeitse ja pyytää heitä toimittamaan esitteitään tai muuta vastaavaa dokumentaatiota.

Kun datanomi tietää minkä tutkinnon ja minkä suuntautumisvaihtoehdon valitsee, niin on helpompi laatia oma lukujärjestys. Oppilaitokseen päästyään datanomi saa opinto-

ohjausta oman HOPS:n (henkilökohtaisen opintosuunnitelman) laatimiseen. Mutta tarkempi luku- ja ajankäytönsuunnittelu on tehtävä itse. On etsittävä itselleen parhaat suoritusvaihtoehdot. Tämä vaatii paljon työtä ja selvittelyä. Ensisijaisena on selvitettävä mitä hyötyä aiemmista opinnoista saa, mahdollisia korvaavuuksia. Seuraavaksi on tutkittava mitä hyötyä työkokemuksesta saa, myös mahdollisia korvaavuuksia tai ainakin AHOT-hakemuksen (AHOT = aiemmin tai opintojen aikana muualla hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen) kautta pienemmän määrän opiskeltavaa. Edellä mainitun hyväksiluku-/korvaavuus- ja AHOT-hakemuksen voi tehdä vain jos olet jonkin oppilaitoksen **oppilas**. Lisäksi riippuu paljon oppilaitoksen säännöistä, ohjeistuksista ja määräyksistä, miten hakemukset käsitellään ja onko niistä todella etua.

Ensin on siis selvitettävä oppilaitoksilta opetussuunnitelmat, joista käy ilmi suoritettavat opintojaksot. Seuraavaksi kun yrittää selvittää mitä eri opintojaksot sisältävät, menee jo vaikeammaksi. Kaikille opintojaksoille ei ole välttämättä määritelty sisältöä, on vain otsikkotason tieto ja sen perusteella sisältö ei avaudu. Opintojaksojen sisältö tarkentuu oppilaitoksesta riippuen, joko juuri ennen opintojakson alkamista tai vastu-opettajan määrittelyn myötä. Voi käydä myös niin että opintojaksoa ei järjestetäkään, koska osallistujia ei ole tarpeeksi.

Miten siis selvittää oman osaamisen hyödyntäminen jatkokoulutuksen valinnassa, jos ei ole tietoa mihin ne voi kohdistaa? Mistä aikuinen datanomi saa jatkokoulututtamisen suunnitteluun opintoneuvontaa? Tällä tarkkuudella ei mistään. Tässä vaiheessa huomaa, että opiskelu käy työstä – täytyy selvittää osaamisvastaavuudet opintojaksojen sisältöä vasten, jos saa sisältökuvauksia. On suorastaan arvottava mihin oppilaitokseen hakee oppilaaksi, jotta pääsee alkuun ja saa jotain opintoneuvontaa. Tällä hetkellä on vielä lisäksi säännös, jonka mukaan voi ottaa vastaan vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan saman lukukauden aikana alkavista opinnoista. Onneksi edes muutama koulutus jää edellä mainitun säännöksen ulkopuolelle. Niitä ovat: yliopistojen erillisvalinnat, ammattikorkeakoulujen vieraskielinen aikuiskoulutus, vieraskieliset ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot, Poliisiammattikorkeakoulu, Höghskolan på Åland ja ulkomaiset korkeakoulut.

Aiemmin hankittua osaamista voi hyödyntää opintojen suorituksessa. Alla on taulukko 1, jossa kuvataan yhtä tapaa miten voisi lähestyä oman osaamisen vastaavuutta opintoihin.

Taulukko 1. Työkokemus vs. opintotavoitteet

TYÖ (käytäntö)	OPINTO (teoria)
Toimiala	Tieteenala
Nimike	Koulutusala
Roolit Tehtävät	Suuntautumisvaihtoehto Opintojakson sisältö
Kesto Työmäärä	Opintojakson pituus Arvosana
Työstä saatu osaaminen	Opintojen tavoitteet

Taulukon 1 saraketiedot tulee vetää yhteen ja vasta sen jälkeen voi suorittaa varsinaisen vertailun. Tässä on lähinnä kyse termien tietovastaavuuksista. Jotta vertailu olisi mahdollista, tulee termien mittarit saada yhteismitallisiksi. Taulukko 1 antaa siis avustavan logiikan ja vaatii siten tarkentavaa määrittelytyötä. Määrittelytyö kannattaa tehdä yhteistyössä oppilaitoksen kanssa.

Jos haluaa itse selvittää edellä mainitun taulukon 1 vaatimat tiedot, niin törmää seuraavaan puutteeseen: Miten käy kun haluaa tutkinnon nopeasti ja **selvittää ensin edellä mainitut osaamishyödyt ja vasta sen perusteella valita tutkinnon tai jatkokoulutuksen?** Mistä saat edellä mainitut tiedot (ennen valintaa)? – Et mistään. Olisiko siis syytä olla jokin valtakunnallinen **opintojaksojen** sisällön kuvaus, johon opiskelija voi verrata aiemmin hankkimaansa osaamista? Sillä ei kuitenkaan saisi rajoittaa oppilaitosten opetussuunnitelmien laatimista (toteutustapaa, toteutusaikataulua, opetusmateriaalia, opetusvälineitä yms.), jotta käytännön opetus ei kärsisi. Tässä voisi olla jollekulle kehittämiskohde. OPH on laatinut ohjeistuksen edellä mainittuja tarpeita varten

(OPISKELIJAN ARVIOINNIN HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ-ohje), se on kuitenkin melko yleisellä tasolla, joten paljon jää selvitettäväksi.

4.3 Työelämän toimijoiden tarjoama

Koulutusrahastolta saa tukea sosiaaliturvan piiriin kuuluvat henkilöt, jolloin henkilön työssäololla ei ole varsinaista merkitystä. Merkittävintä on tulojen suuruus.

Ammattiliitot järjestävät koulutusta niin työttömille kuin töissä oleville. Kustannukset vaihtelevat paljon, samoin osallistujien määrän rajoitukset.

Työntekijät saavat usein osallistua työnantajan järjestämiin koulutuksiin. Yleensä ilmaiseksi, sillä työnantajat tarvitsevat asiantuntevia henkilöitä tehtävien hoitamiseen ja joskus olemassa olevan henkilöstön lisäkoulutus on paras ratkaisu tarpeen täyttämiseen. Työnantajat tarjoavat usein myös harjoittelupaikkoja ja tutkielman aiheita, joista voi kokemuksen lisäksi saada tulojakin.

4.4 Kansaneläkelaitoksen taloudellinen tuki

Kansaneläkelaitos myös tarjoaa opintojen tukemista vain sosiaaliturvan piiriin kuuluville. Työttömäksi jäädessä (esimerkiksi opintojen päättyessä) kannattaa ilmoittautua TE-toimistoon työnhakijaksi, jonka jälkeen voi hakea työttömyyskorvausta joko työttömyyskassasta tai Kelasta. Tulojen pienentyessä saatat olla oikeutettu myös opintolainan korkoavustukseen. (Kela verkkojulkaisu 2011).

4.5 Työ- ja elinkeinotoimiston edellytyksiä

TE-toimiston ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelut auttavat pohtimaan erilaisia vaihtoehtoja tilanteeseensa ja työstämään siihen sopivia ratkaisuja. Ratkaisun löytyminen voi edellyttää yhtä tai useampaa noin tunnin mittaista ohjauskeskustelua, joissa jäsennetään muun muassa asiakkaan elämäntilannetta, työelämään liittyviä odotuksia ja kiinnostuksia, koulutustaustaa ja työkokemusta. Henkilökohtaisen ohjauksen ohella voidaan käyttää myös ryhmäohjausta, jossa asiakkaita autetaan ammatinvalinnan ja urasuunnittelun kysymyksissä muiden samankaltaisessa tilanteessa olevien kanssa.

Tarvittaessa ohjauksen tukena voidaan käyttää soveltuvuusarviointeja, kokeiluja, tutkimuksia tai selvityksiä. Psykologisten arviointimenetelmien, kuten testien, kotitehtävien ja muiden arviointimenetelmien tavoitteena on lisätä ymmärrystä itsestään ja omista mahdollisuuksistaan. Menetelminä käytetään muun muassa kiinnostusarvioita, erilaisia persoonallisuuskartoituksia, toiminta- ja työskentelytyylitehtäviä sekä harjoituksia ja simulaatioita. Niiden avulla voidaan saada lisätietoa asiakkaan ominaisuuksista ja ammatillisesta suuntautumisesta, tunnistaa vahvuuksia ja kehittämiskohteita tai arvioida oppimisedellytyksiä urasuunnitelman pohjaksi. Arviointimenetelmiä käytetään **vain tarvittaessa** ja niiden käytöstä päättävät asiakas ja psykologi yhdessä. Tuloksista keskustellaan aina yhteisesti asiakkaan kanssa ja arvioidaan niiden merkitystä hänen elämäntilanteensa kannalta. (TE-toimisto verkkojulkaisu 2011).

Lisäksi TE-toimiston koulutus- ja ammattitietopalveluja ovat: ammatillinen kuntoutus (muun muassa kuntoutussuunnittelu sekä tietoa myös toimenpiteiden aikaisesta toimeentulosta ja muista mahdollisista korvauksista), terveydelliset ja muut työkyvön tutkimukset (selvitetään terveydentilaa, työ- ja toimintakykyä ja sen ennustetta, kuntoutustarvetta sekä soveltuvuutta suunniteltuun työhön tai koulutukseen), työkokeilu työpaikalla (selvitetään soveltuvuutta työhön tai ammattiin sekä koulutus- ja työvaihtoehtoja, mutta työkokeilija ei ole työsuhteessa työkokeilupaikan järjestäjään eikä TE-toimistoon), koulutuskokeilut ja yhdistetyt työ- ja koulutuskokeilut ammattioppilaitoksessa sekä tutustuminen ammattioppilaitokseen (voi tutustua kiinnostavaan koulutusalaan, sen vaatimuksiin ja kouluympäristöön, voi selvittää yhteistyössä oppilaitoksen asiantuntijoiden kanssa edellytyksiään kyseessä olevalle alalle tai linjalle, voidaan arvioida laajemmin työ- ja koulutusedellytyksiä ja -mahdollisuuksia eri aloilla) ja työkokeilu työlinikassa (saa ohjatusti kokeilla erilaisia työtehtäviä ja selvittää työ- ja koulutusmahdollisuuksiaan työlinikan asiantuntijoiden kanssa). (TE-toimisto verkkojulkaisu 2011).

Ammatinvalinta ja urasuunnittelupalvelun tavoitteena on selvittää edellytyksiä, tavoitteita ja vaihtoehtoja koulutuksessa ja työelämässä, sekä auttaa tekemään tilanteeseensa sopiva urasuunnitelma. Mutta hakija **määrittelee omat tavoitteensa** ja psykologi vain tukee ratkaisujen löytämistä tuomalla keskusteluun ammatin ja koulutuksen valintaan, työelämään ja ammatilliseen kehitykseen liittyvää tietämystään. Käytännössä tämä tarkoittaa, että hakijan tulee tietää mitä hakee, joten voidaan sanoa, että datanomi saa

tukea mutta ei tietoa jatkokouluttaumismahdollisuuksista. Vaikka nämä TE-toimiston palvelut ovat tarkoitettu sekä nuorille että aikuisille, niin aikuinen datanomi joutuu lopulta etsimään tarvittavat tiedot itsenäisesti.

TE-toimisto käyttää **tarvittaessa** soveltuvuustestejä, työ- ja koulutuskokeiluja tai terveydentilan tutkimuksia sekä omatoimisen urasuunnittelun tueksi erilaisia verkkopalveluja (voi hankkia tietoa koulutuksen ja työelämän mahdollisuuksista sekä arvioida omia kiinnostuksiaan ja tavoitteitaan). TE-toimisto ohjaa kuitenkin ammatinvalinta ja urasuunnittelupalvelusta **koulutus- ja ammattitietopalvelujensa piiriin**. Käytännössä nämä palvelut tuotetaan eri yksiköissä, jotka ohjaavat asiakasta vuoronperään toisilleen. Valitettavasti näiden palveluyksiköiden välinen yhteistyö ei näy asiakkaalle (yksiköt eivät välitä asiointitietoja toisilleen vaan asiakkaan täytyy itse toimittaa toisen yksikön tiedot toiselle). TE-toimistolla on myös valtakunnallinen puhelinpalvelu koulutukseen, opintojen rahoitukseen, ammatteihin ja aloihin liittyvissä asioissa sekä sähköpostiosoite, johon voi lähettää kysymyksiä.

5 JATKOKOULUTTAUTUMISEN ETUUDET

Kuten edellisissä kappaleissa tuli esille, jatkokouluttautumiseen on tarjolla taloudellisia etuuksia, joista tähän on kerätty yleisimmät. Näitä yksittäisiä pieniä etuuksia saa sieltä täältä eri organisaatioista. Isoimmat etuuksien tarjoajista ovat TE-toimisto ja Kela, joista kerrotaan omissa kappaleissaan.

Aikuisille on jatkokouluttautumiseen tarjolla etuuksia kuten eläkekertymä, ammattitutkintostipendi, työsuhdekoulutukset, työttömyysetuus, vuorotteluvapaa. Tässä on niistä lyhyesti keskeisimmät asiat aikuisen datanomin jatkokouluttamisen näkökulmasta, huomioiden myös työssäolon merkitys.

5.1 Koulutusrahaston tuet

Eläkettä kertyy aikuiskoulutustuen saajalle 1,5 % tuen perusteena olevasta ansiosta. Myös 1.1.2005 tai sen jälkeen suoritetun tutkinnon perusteella karttuu eläkettä. (Koulutusrahasto verkkojulkaisu 2011).

Vähintään kaksi kuukautta kestäväan **julkisen valvonnan alaisen oppilaitoksen** järjestämään koulutukseen voi saada aikuiskoulutustukea. (OPH Opintoluotsi Aikuiskoulutustuki 2011).

Koulutusrahaston aikuiskoulutustuen edellytyksenä on, että opiskelija kuuluu sosiaaliturvan piiriin. Henkilöllä on täytynyt olla työssäoloaikaa tukikauden alkamiseen mennessä yhteensä vähintään kahdeksan vuotta tai työhistoriaa on täytynyt kertyä 31.7.2010 mennessä vähintään viisi vuotta. Lisäksi edellytetään, että päätoiminen työntekijä tai virkasuhde samaan työnantajaan on kestänyt vähintään vuoden (tukikauden alkamiseen mennessä yhdessä tai useammassa jaksossa). Yrittäjän on oltava välittömästi ennen tukikauden alkua toiminut vähintään vuoden YEL- tai MYEL-vakuutettuna yrittäjänä.

Koulutusrahastolta ammattitutkintostipendiä voi hakea vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta. Stipendiä voi hakea henkilö, *joka on suorittanut näyttötutkintona ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/98) mukaisen ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon.* (Koulutusrahasto Ammattitutkintostipendin saamishdot ja hakeminen 2011). Stipendiä **ei siis voi hakea** datanomi, joka jatkokoulutautuu (kaupallisen alan jatko-opinnot).

5.2 Koulusetu työnantajalta

Työnantajat järjestävät erilaisia koulutuksia (ilmaiseksi tai pienin kustannuksin) henkilöstölleen, myös ammattiliitot, -järjestöt ja -yhdistykset jäsenilleen. Tällaisia koulutuksia voi hyödyntää tutkinnon suorittamisessa, mikäli **suoritukset arvioidaan**. Oppilaitokset katsovat vain arvosanalliset suoritukset hyväksiluettaviksi eri tutkintojen opintosuorituksissa.

5.3 Opintovapaa työnantajalta

Työnantajan kanssa voi **sopia** opintovapaasta, joka on pääasiassa palkatonta mutta poikkeuksiakin on. Opintovapaata voi saada jos on ollut päätoiminen työsuhde saman työnantajan kanssa yli kolme kuukautta yhdessä tai useammassa jaksossa. Sitä voi saada julkisen valvonnan alaiseen koulutukseen (myös ulkomailla). Opintovapaan pi-

tuus voi olla viidestä päivästä kahteen vuoteen. Kahden vuoden opintovapaata voi hakea, jos päätoiminen työsuhde on kestänyt vuoden yhdessä tai useamassa jaksossa. Tietyin edellytyksin vapaa voidaan myöntää myös ammattiyhdistyskoulutukseen tai maatalousyrittäjille järjestettyyn koulutukseen. Opintovapaan myöntämisen muodoista säädetään tarkemmin asetuksella Opintovapaalaki 9.3.1979/273.

Yli viisi työpäivää kestävää opintovapaata on haettava työnantajalta kirjallisesti vähintään 45 päivää ennen opintojen alkamista ja työnantajan tulee ilmoittaa päätöksestään vähintään 15 päivää ennen opintojen alkamista. (Koulutusrahasto verkkojulkaisu 2011).

5.4 Osa-aikainen työsuhde

Kokoaikaisesti töissä oleva henkilö voi saada lisää aikaa (esim. opiskelulle) hakemalla työajanlyhennystä eli hakeutua osa-aikaiseksi. Osa-aikaisuus on (lyhennetty) työajan muutos, josta sovitaan työnantajan kanssa. Tältä ajalta voi saada osa-aikalisää, jos se on 40–60 prosenttia normaalista kokoaikaisesta työajasta ja työnantaja palkkaa osa-aikalisäkaudeksi TE-toimiston osoittaman työttömän työnhakijan. Osa-aikalisää haetaan TE-toimistosta.

5.5 Vuorotteluvapaasta sopiminen

Vuorotteluvapaalla voi päästä uudelleen oltuaan välillä töissä viisi vuotta. Työssäoloajasta saa työrekisteriotteen Eläketurvakeskuksesta tai kuntien ja valtion palveluksessa olevien osalta Kuntien Eläkevakuutuksesta tai Valtiokonttorista. TE-toimisto voi antaa vuorotteluvapaata koskevan lausunnon ja hakija aloittaa vuorotteluvapaan, **ennen kuin työttömyyskassa tutkii vuorottelukorvauksen maksamisen edellytykset**. Joten työhistoriatiedot on hyvä selvittää heti aluksi. (TYJ Vuorotteluvapaa ja -korvaus 2011).

Töissä olevalla on mahdollisuus saada vuorotteluvapaata ja sille ajalle saatavaa vuorottelukorvausta, joka on taloudellinen tuki ja sitä saa työttömyyskassalta tietyin edellytyksin. Kokoaikatyössä oleva *tai työntekijä, jonka työaika on yli 75 % alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän työajasta*, voi **sopia työnantajan kanssa** vuorotte-

luvapaasta. Se tulee kestää vähintään 90 ja enintään 359 kalenteripäivää. Työnantajan tulee palkata vuorotteluvapaan ajaksi sijainen, joka on TE-toimistoon ilmoittautunut työtön työnhakija. Sijaisen tulee olla ensisijaisesti nuori tai pitkäaikaistyötön taikka korkeakoulu tai ammattitutkinnon vasta suorittanut henkilö. Vuorottelukorvaus lasketaan ansiopäivärahan perusteella.

Ennen vuorotteluvapaan alkamista on täytynyt olla eläkevakuutettua työssäoloaikaa vähintään 10 vuotta. Lisäksi työsuhde samaan työnantajaan on täytynyt kestää yhtäjaksoisesti vähintään 13 kuukautta, johon voi sisältyä korkeintaan 30 päivää palkatonta poissaoloa. Sairaudesta tai tapaturmasta johtuva poissaolo luetaan työssäoloaikaan. (TYJ Vuorotteluvapaa ja -korvaus 2011).

Vuorottelukorvaus lasketaan ansiosidonnaisesta päivärahasta ja korvauksen maksaa **työttömyyskassa**, jos työntekijä on ollut vähintään 10 kuukautta työttömyyskassan jäsenenä välittömästi ennen vuorotteluvapaan alkamista. Muissa tapauksissa korvaus lasketaan peruspäivärahasta ja korvauksen maksaa **Kela** (TE-toimisto Vuorottelukorvaus 2011). Vapaan aikana saadut palkka- ja muut työtulot vaikuttavat korvaukseen, jolloin korvauksen perusteeksi lasketaan soviteltu päiväraha. Yli kahden viikon kokoaikatyön ajalta ei ole oikeutta korvaukseen. Jos *vuorotteluvapaan aikana maksetaan vuorotteluvapaata edeltäneeltä työssäoloajalta ansaittuja korvauksia, ei niitä vähennetä vuorottelukorvauksesta*, mutta työttömyysturvaa vähentävät lakisääteiset etuudet (kuten lasten kotihoidontuki). (TYJ verkkojulkaisu 2011).

Vuorotteluvapaan ennenaikaisesta päättämisestä on sovittava työnantajan kanssa. Keskeytys voi kestää korkeintaan 18 arkipäivää, jonka jälkeen vuorotteluvapaa jatkuu normaalisti. Keskeytyksestä voi sopia työnantajan kanssa, mutta keskeytykseksi katsotaan myös tilanteet, joissa *henkilölle syntyy oikeus äitiys-, erityisäitiys-, isyys-, vanhempain- tai erityishoitorahaan tai hänelle on myönnetty lomaa raskauden, synnytyksen tai lapsen hoidon vuoksi*. (TYJ Vuorotteluvapaa ja -korvaus 2011).

5.6 Ammattiliittojen koulutus

Ammattiliitot järjestävät erilaisia työsuhde tai ammattialan erityiskursseja omille jäsenilleen. Usein näiden kurssien matkustuskulut korvataan ja niiden osallistumismaksut ovat jäsenille joko alennettuja tai ilmaisia.

5.7 Kansaneläkelaitokselta opintososiaalisia etuja

Kelan etuuksiin on otettu kantaa muun muassa Laki Kansaneläkelaitoksesta 17.8.2001/731.

Kela huolehtii Suomessa asuvien perusturvasta. Kelan hoitaman sosiaaliturvan sisällyöstä päätetään lainsäädännössä. Kelan tehtävänä on myös tiedottaa etuuksista ja palveluista, kehittää sosiaaliturvaa tutkimuksen avulla sekä laatia etuuksien ja toiminnan ennakkoinnissa ja seurannassa tarvittavia tilastoja, arvioita ja ennusteita (Kela Tietoa Kelasta 2011). Kelalta voi siis hakea erilaisia taloudellisia tukia (sosiaaliturvaa) ja niille jokaiselle on omat tiukat edellytykset.

5.7.1 Opintotuki

Aikuisopiskelija voi rahoittaa opintonsa aikuiskoulutustuen (Koulutusrahastolta) sijaan myös opintotuella (Kelalta) tai vuorottelukorvauksella (työttömyyskassasta tai Kelalta) tai työnhakijana voi hakea työttömyysetuutta omaehtoiseen opiskeluun.

Opintotukea kannattaa hakea vasta kun on saanut hylkäävän päätöksen aikuiskoulutustuesta. Opintotukihakemukseen voi selvittää, milloin on *hakenut aikuiskoulutustukea Koulutusrahastolta. Tällöin opintotuki voidaan myöntää sinulle takautuvasti sen kuukauden alusta lukien, jona olet jättänyt aikuiskoulutustukea koskevan hakemuksen Koulutusrahastoon.* Jos kesken opintojen sairastuu, niin voi jäädä sairauslomalle. Sairausajalta voi opintotuen sijaan saada sairauspäivärahaa sekä yleistä asumistukea. Mikäli on tiedossa, että sairaus kestää enintään kaksi kuukautta, voi edelleen nostaa opintotukea normaalisti. (Kela Aikuiskoulutustuki 2011).

Opintotukeen kuuluvat opintoraha, asumislisä ja opintolainan valtiontakaus. Niiden myöntämisen yleisiä edellytyksiä ovat oppilaitokseen hyväksyminen, päätoiminen

opiskelu (vaikuttaa opintojen laajuus, kurssien määrä, ei aikuisten lukio-opintoihin), opinnoissa edistyminen (opintosuoritusten määrä tukiaikana) ja taloudellisen tuen tarve. Päätoimisten opintojen yhtäjaksoisen keston on oltava vähintään kaksi kuukautta. Suomessa suoritettaviin opintoihin opintotukea voivat saada Suomen kansalaiset ja tietyin ehdoin myös muiden maiden kansalaiset. Opintotukea ulkomaille voit saada koko tutkinnon suorittamista varten ja kotimaan tutkintoon liittyviin opintoihin tai harjoitteluun, jos kuulut Suomen sosiaaliturvan piiriin.

5.7.2 Opintolainan valtioneuvosto

Kela voi **myöntää opintolainan valtioneuvoston myös sovitellun aikuiskoulutustuen yhteydessä**. Vaikka sovitellussa aikuiskoulutustuesta on kuuden kuukauden takautuva hakuaika, lainatakaus voidaan myöntää aikaisintaan lainatakaushakemuksen saapumiskuukautta edeltävän kuukauden alusta lukien. Kela voi tehdä päätöksen opintolainan valtioneuvostosta vasta, kun Koulutusrahasto on toimittanut Kelalle aikuiskoulutustukitiedot. Mikäli soviteltua aikuiskoulutustukea haetaan kuukausittain, Kela tekee päätöksen lainatakauksesta, kun Koulutusrahasto on toimittanut Kelalle tiedot kahden kuukauden aikuiskoulutustuesta. Lainatakaus voidaan myöntää, jos aikuiskoulutustuki on myönnetty vähintään yhtäjaksoisen 8 viikon ajalle. Jos soviteltua aikuiskoulutustukea saa useilta erillisiltä jaksoilta, voi saada lainatakauksen vain niiden aikuiskoulutustukijaksojen ajalta, jotka kestävät yhtäjaksoisesti vähintään 8 viikkoa.

Aikuiskoulutustukeen liittyvän opintolainan valtioneuvosto on korotettu, jos opintoja suoritetaan ulkomailla. Opintolainan valtioneuvosto on voimassa enintään 30 vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta ja lainalle ei tarvita muuta vakuutta. Jos Kela joutuu maksamaan lainan pankille, se perii saatavat opintolainan saajalta takaisin seitsemän prosentin korolla. Tarvittaessa perinnässä turvaututaan ulosottoon. Mikäli on aloittanut korkeakouluopinnot lukuvuonna 2005–2006 tai sen jälkeen, voi saada verotuksen opintolainavähennyksen, jos suorittaa korkeakoulututkinnon määräajassa ja tutkinnon suorittamislukukauden lopussa korkeakouluopintojen aikana nostettua opintolainaa on ylittää asetetun euromäärän. (Kela Aikuiskoulutustuki 2011).

5.7.3 Opintolainan korkoavustus

Jos **tulot ovat alhaiset ja** markkinaehtoisien opintolainan korkoja ei pääomiteta (korkoja ei lisätä lainapääomaan) **tai** hakijalla on korkotukilainaa eikä ole maksettu opintotukea koron säännönmukaista erääntymiskuukautta edeltävien viiden kuukauden ajalta, on mahdollisuus saada Kelasta korkoavustusta opintolainan koron maksuun. Tulot huomioidaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin opintotuessa, lukuun ottamatta verottomia apurahoja, joita ei huomioida tuloksi korkoavustuksessa (tuloista ei vähennetä veroja tai tehdä vähennyksiä).

Korkoavustushakemus on oltava perillä Kelan toimistossa viimeistään kahden kuukauden kuluttua koron säännönmukaisesta erääntymiskuukaudesta. Pankille maksettaessa hakemuksen tulee olla Kelassa aikaisemmin, jotta viivästyskorkoa ei tule maksettavaksi. Hakemuksen voi tehdä jo ennen kuin pankilta on tullut maksuilmoitus (liitetodistus koron määrästä ei siten ole välttämätön). Määräajan jälkeen (mutta "hakijalle itselle maksun" haku-aikaan mennessä) jätetyn hakemuksen perusteella korkoavustus voidaan maksaa pankille, mutta viivästyskorko jää velallisen maksettavaksi. Jos lainansaaja on pankin kanssa sopinut koron kuukausittaisesta maksamisesta, vain viimeinen kuukausierä voidaan maksaa suoraan pankille. Korkoavustusta ei makseta lainoista, jotka on maksettu takausvastuun perusteella pankille.

5.7.4 Opintolainan maksuvapautus

Opintolainan takaisinmaksusta on **opintotukilain** mukaan mahdollista saada täysimääräinen maksuvapautus, jos on pysyvästi työkyvytön tai työkyvyttömyys on kestänyt yhteensä vähintään viisi vuotta. Täysimääräisen maksuvapautuksen edellytyksenä on lisäksi, että täysimääräistä takaisinperintää olisi taloudellinen tilanne ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä kohtuuttomana. (Kela Opiskelijan tuet 2011).

Täysimääräinen maksuvapautus voidaan myöntää velasta, jonka Kela on valtiontakauksen perusteella maksanut pankille.

5.7.5 Koulumatkatuki

Suomessa asuva ja Suomessa päätoimisesti ammatillisessa oppilaitoksessa tai lukiossa opiskeleva voi saada koulumatkatukea - eli datanomi **ei voi saada** koulumatkatukea jatkokouluttautumiseen. Koulumatkan yhdensuuntaiselle pituudelle (lyhin kulkukelpoinen reitti kodin ja oppilaitoksen välillä) ja kustannuksille on asetettu vähimmäismäärät. Koulumatkatukihakemukset käsitellään Kelassa, mutta hakemus toimitetaan oppilaitokseen.

5.7.6 Ateriatuki

Korkeakouluopiskelijan ateriatukea voi saada, jos suoritat Suomessa alempaa korkeakoulututkintoa, ylempää korkeakoulututkintoa, ammattikorkeakoulututkintoa, ylempää ammattikorkeakoulututkintoa, opintotukeen oikeuttavaa ammatillista tai erikoistumiskoulutusohjelmaa. Alennuksen saa opiskelijakortilla tai Kelan ateriatukikortilla.

Korkeakouluopiskelija on oikeutettu alennukseen opiskelija-aterian hinnasta ravintoloissa, jotka ovat ateriatuen piirissä. Näissä ravintoloissa noudatetaan valtioneuvoston vahvistamia ateriakokonaisuuksien enimmäishintoja. Ravintolan pitäjä on vähentänyt aterian enimmäishinnasta ateriatuen, eli maksat ateriasasi siis tuen verran vähemmän.

5.7.7 Vuorottelukorvaus

Jos ei kuulu työttömyyskassaan, vuorottelukorvausta voi hakea Kelasta ja sen suuruus lasketaan peruspäivärahaista ilman lapsikorotuksia. Sen edellytyksenä on, että on ollut työssä ennen vuorotteluvapaan alkamista vähintään 10 vuotta ja ollut saman työnantajan palveluksessa yhtäjaksoisesti vähintään 13 kuukautta. Tähän ajanjaksoon voi sisältyä enintään 30 päivän palkaton poissaolojakso. (TYJ Vuorotteluvapaa ja -korvaus 2011).

Vuorotteluvapaalle lähtevällä on **oikeus** vuorottelukorvaukseen, joka on 70 % siitä työttömyyspäivärahaista, johon vuorottelija olisi oikeutettu työttömänä ollessaan. Jos vuorottelijalla on vähintään 25 vuoden työhistoria, vuorottelukorvauksen määrä on 80 % työttömyyspäivärahaista. Vuorottelukorvauksen määrä lasketaan työttömyyspäivä-

rahasta, jossa ei ole mukana korotusosaa tai korotettua ansio-osaa, vaikka henkilöllä työttömänä ollessaan olisi oikeus korotusosaan tai korotettuun ansio-osaan. Vuorottelekorvaus maksetaan jälkikäteen vähintään kerran kuukaudessa enintään viideltä (5) päivältä kalenteriviikossa. Se on verollista tuloa.

5.7.8 Ammatillinen kuntoutus

Ammatillista kuntoutusta voi saada, kun työkyky on olennaisesti heikentynyt tai kun on uhka tulla työkyvyttömäksi lähivuosina. Kuntoutuksena voi saada yleissivistävää koulutusta esimerkiksi lukiossa tai kansanopistossa, kun se on välttämätöntä päästäkseen ammatilliseen koulutukseen. Myös ammatillista peruskoulutusta sekä ammatillisesti valmentavaa koulutusta, jos enää ei selviydy ammatissa sairauden tai vamman vuoksi. Näin ollen datanomi **ei voi saada kuntoutustukea** jatkokouluttautumiseen.

5.7.9 Työeläke-etuus

Opintojen jälkeen voi saada **tutkinnon suorittamisen** perusteella valtion varoista maksettavaa työeläkettä. Eläke-etuuden saaminen edellyttää etuuteen oikeuttavan hyväksyttävän tutkinnon suorittamista joko Suomessa tai ulkomailla. Eläke-etuuden saaminen edellyttää, että tutkinto on suoritettu 1.1.2005 tai sen jälkeen, tutkinto suoritettu 18–67-vuotiaana (eräin poikkeuksin) ja laissa mainituin perustein työeläkkeeseen oikeuttavia ansiotuloja eläkkeelle jäädessäsi on oltava asetetun vähimmäismäärän verran. Tutkinto tulee olla jokin seuraavista alemman korkeakoulututkinto, ylemmän korkeakoulututkinto, ammattikorkeakoulututkinto, ylemmän ammattikorkeakoulututkinto tai ammatillisen perustutkinto. Jos tutkinto on suoritettu ulkomailla, eläke-etuuden saaminen edellyttää, että tutkinto vastaa edellä mainittuja tutkintoja ja että kyseisen tutkinnon suorittamiseen on saatu opintotukea Suomesta.

Tutkinnon perusteella suoritettavaa eläkettä ei tarvitse hakea erikseen. Oppilaitos ilmoittaa tutkintotiedot Kelalle, joka toimittaa ne Eläketurvakeskukselle. Kela ilmoittaa tutkintotiedot Eläketurvakeskukselle vasta tutkinnon suorittamisvuotta seuraavan vuoden kevään aikana. Työeläke määräytyy työssäolovuosien ja ansiotulojen perusteella. Tutkinnon perusteella suoritettavassa eläkkeessä nämä asiat määritellään lainsäädännössä. Se on osa kokonaiseläkettä, jonka saa jäättyä eläkkeelle.

5.8 Työ- ja elinkeinotoimiston opintososiaaliset edut

Työsuhteen vaikutuksia TE-toimiston tukiin löytyy tarkempia tietoja laista, esimerkiksi Laki työvoimapalvelusta (1295/2002), Asetus julkisen työvoimapalvelun toimeenpanosta (1347/2002) ja Asetus julkiseen työvoimapalveluun kuuluvista etuuksista (1346/2002).

TE-toimistojen antamille tuille on paljon erilaisia edellytyksiä ja tukiajallekin on asetettu vaatimuksia, kuten TEM:n ohjeessa (TEM/427/03.01.05/2011 ja samankaltaisesti sitä aiemmassa ohjeessa TEM/3497/03.01.05/2009): *Arvioitaessa korkeakouluopintojen tukemista TE-toimiston tulee ottaa huomioon, että vaikka opintojen päätoimisuuteen riittää muiden kuin tutkintotavoitteisten opintojen osalta viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti, työnhakijan on kaikissa korkeakouluopinnoissa työttömyysetuutta saadakseen kuitenkin edistytävä vähintään 5,5 opintopistettä opiskelukuukaudessa. Näyttötutkintoon valmistavien opintojen laajuutta ei arvioida tutkintotodistukseen merkittävän nimellislaajuuden vaan muun opintojen laajuudesta esitetyn selvityksen tai kokonaisuarkinnan perusteella. (Ks. tarkemmin ohje opiskelun vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta (O/14/2007 TM), luku 4 ja erityisesti vakuutusosoikeuden ratkaisu Vako 6912/2005/4587).*

TE-toimisto tiedottaa heiltä mahdollisesti saatavista palveluistaan, joita tulisi tarjota niin työttömille kuin töissä oleville. TE-toimiston toiminnan pääpaino on kuitenkin työllisyyden vähentäminen, joten palveluiden saatavuus riippuu miten se vaikuttaa heidän tavoitteeseen. Töissä olevan on siis vaikeampi saada TE-toimiston palveluita, ellei häntä uhkaa työttömyys. Työttömien saama palvelukin riippuu siitä kuinka todennäköistä on että sillä saavutetaan työllistyminen. Työllistyminen ei aina tarkoita työsuhdetta/palkkatyötä, se voi tarkoittaa työttömän siirtymistä eläkeläiseksi, opiskelijaksi, sairauslomalle, kuntoutukseen tai muuhun sellaiseen toimintaan, joka ei enää kosketa työttömyysetuuksia. Karkeasti sanottuna TE-toimiston tavoitteena on saada työttömyysetuuksia käyttävien määrä mahdollisimman alhaiseksi. Toinen tavoite on saada työttömiä aktiivisiksi, jottei tapahtuisi syrjäytymistä ja sitä kautta muidenkin tukien lisääntymiseen. TE-toimisto aktivoi työttömiä pompottamalla heitä eri asioiden selvittelyssä (byrokratiaa). Tosin aktivoinnin sijaan tapahtuukin turhautumista. Asiakkaiden tulee sopia kaikesta toiminnastaan TE-toimiston kanssa etukäteen, muutoin

katsotaan että asiakas on toiminut omin päin eikä siten ole tarvetta antaa tukeakaan. Tällä tavoin TE-toimisto rankaisee omatoimisuudesta. Kuitenkin **TE-toimiston lausunnoilla on vaikutusta muiden organisaatioiden tukien saamiseen**, joten TE-toimiston kanssa joutuu asioimaan.

TE-toimisto voi korvata **määrärahojen puitteissa**: Työkokeilusta työpaikalla, Kouluskokeilusta, Yhdistetystä työ- ja koulutuskokeilusta sekä tutustumisesta ammattiopilaitokseen, Työkokeilusta työlinikassa, Terveydellisistä ja muista työkunnan tutkimuksista tai Kuntoutustutkimuksesta aiheutuvat tutkimuskustannukset ja asiakkaan matka- ja ylläpitokustannukset. Käytännössä TE-toimiston määrärahat ovat kalenterivuosittain budjetoitu ja siten vähäisiä vuoden loppua lähestyttäessä ja kesäaikaan virkailijat ovat lomalla, jolloin asiat eivät etene, myöskään alkuvuodesta TE-toimisto ei ole ehtinyt suunnitella määrärahoille tarkkaa kohdetta, joten vain hyvällä tuurilla voi saada edellä mainittuja korvauksia.

5.8.1 Matka- ja ylläpitokustannusten korvaus

TE-toimisto voi myötää korvausta sellaisista matka- ja muista ylläpitokustannuksista jotka aiheutuvat ennen koulutuksen alkamista (valintatilaisuus, soveltuvuuskoe sekä opetukseen ja olosuhteisiin tutustuminen). Korvausta voi myös saada yhdensuuntaisesta matkasta työssäkäyntialueen ulkopuolella sijaitsevalle koulutuspaikkakunnalle koulutuksen alkaessa. (TE-toimisto verkkojulkaisu 2011)

5.8.2 Koulutustuki

Koulutustukea maksetaan koulutuksen loppuun saakka opiskelijoille, jotka ovat aloittaneet koulutuksensa ennen 1.1.2010. Työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen ei sovelleta tarveharkintaa, omavastuu-aikaa, karensseja eikä odotusaikaa koulutuksen aikana. Työnhaun ei tarvitse olla voimassa saadakseen koulutustukea. (TE-toimisto verkkojulkaisu 2011).

Työttömänä olevalle maksetaan työllistymistä edistävien toimenpiteiden ajalta työttömyysetuutta 1.1.2010 lukien. Enää ei makseta koulutuspäivärahaa, eikä 1.1.2010 alkaviin koulutuksiin makseta koulutustukea vaan nämä etuudet korvataan työttömyys-

etuudella, johon henkilöllä olisi oikeus työttömänä ollessaan. Työttömyysetuutena maksettavat päivät kerryttävät työttömyysturvan 500 päivän enimmäisaikaa. (YTK 2011).

5.8.3 Työvoimakoulutus

Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus (työvoimakoulutus) on opiskelijoille maksutonta. Se on työ- ja elinkeinohallinnon rahoittamaa koulutusta. *Koulutuksen sisältö vastaa yleensä muun aikuiskoulutuksen, esimerkiksi omaehtoisen aikuiskoulutuksen, opetussisältöjä.* Koulutus on usein ammattitutkintoon tai sen osaan tähtäävää. Sen tavoitteena on antaa koulutusta, joka parantaa työhön sijoittumisedellytyksiä. Siksi siihen sisältyy useimmiten työssä oppimista ja se on monipuolista sekä käytännönläheistä. (TE-toimisto Työvoimakoulutus 2010).

TE-toimisto valitsee opiskelijat työvoimakoulutukseen. Sitä myös haetaan TE-toimiston kautta. Hakemuksen voi jättää myös sähköisesti. *Koulutukseen pääsee keskimäärin puolet hakeneista.* Työ- ja elinkeinohallinto ostaa työvoimakoulutuksen kilpailuttaen koulutuksen järjestäjiä (ammattilliset aikuiskoulutuskeskukset, muut ammatilliset oppilaitokset, korkeakoulut tai yksityiset koulutuksen järjestäjät). (TE-toimisto Työvoimakoulutus 2010).

Työvoimakoulutuksen ajalta maksetaan koulutuksen ajalta sitä työttömyysetuutta (ansiopäivärahaa, peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea), johon hänellä on oikeus työttömänä ollessaan sekä lisäksi ylläpitokorvausta. (TE-toimisto Työvoimakoulutus 2010).

Työvoimakoulutuksen ylläpitokorvausta maksetaan enintään viideltä päivältä viikossa koulutusajalta, ei kuitenkaan lomajaksoilta. Ylläpitokorvaus maksetaan korotettuna työssäkäyntialueensa ja kotikuntansa ulkopuolella opiskelevalle, jolle aiheutuu majoi- tuskustannuksia koulutukseen osallistumisesta. Ulkomailla järjestettävään koulutukseen osallistuvalla maksetaan ylläpitokustannusten korvauksena 50 prosenttia kysei- seen maahan tehtävän virkamatkan päivärahasta ja korvaus maksetaan seitsemältä päivältä viikossa. Pohjoiskalotin koulutussäätiön järjestämään koulutukseen osallistu- valla maksetaan poikkeava ylläpitokorvaus. (TE-toimisto verkkojulkaisu 2011).

5.8.4 Omaehtoinen opiskelu ja työttömyysetuus

Työtön voi opiskella omaehtoisia opintoja tietyin edellytyksin menettämättä työttömyysetuutta vuoden 2010 alusta lukien (omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella tuettuna).

Opiskelun tukemisesta on sovittava TE-toimiston kanssa, mutta itse työttömyysetuuden tasosta saa tarkempia tietoja omasta työttömyyskassasta tai Kelalta. Opiskelun tukemiseen voi saada työttömyysetuutta enintään 24 kuukautta opintokokonaisuutta kohden. Opiskelun aikana kuluu myös työttömyysturvan ansio- ja peruspäivärahan enimmäisaika. (TE-toimisto Omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella tuettuna 2011).

Työttömyysetuudella tuetaan vain **päätoimista** opiskelua. Näitä ovat *yliopiston tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen, nuorille suunnatut lukio-opinnot sekä opinnot, joiden laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohden tai 25 tuntia viikossa. Jos opintoja ei voida tukea työttömyysetuudella, silti voi olla mahdollisuus opiskella työttömyysetuutta menettämättä sivutoimisesti.* (TE-toimisto Omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella tuettuna 2011).

Vähintään 25-vuotias työnhakija, jonka työnhaku on voimassa TE-toimistossa, voi saada opiskelun ajalta työttömyysetuutta. *Ehtona on myös, että **TE-toimisto on todennut koulutustarpeen ja arvioinut opiskelun parantavan opiskelijan ammattitaitoa ja mahdollisuuksia työmarkkinoilla.** Opintojen tulee johtaa ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon, yliopistossa tai korkeakoulussa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon tai mainittujen tutkintojen osien suorittamiseen. Opinnot voivat olla myös ammatillisesta koulutuksesta tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista lisä- ja täydennyskoulutusta tai avointa yliopisto- tai ammattikorkeakouluopetusta.* Edistymis-, tiedonanto- ja muiden velvollisuuksien laiminlyönti saattaa johtaa työttömyysetuuden päättymiseen ja etuuden takaisin perintään. (TE-toimisto Omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella tuettuna 2010).

5.8.5 Osa-aikalisä

Kokoaikaisesti töissä oleva henkilö voi saada lisää aikaa opiskelulle esim. työajanlyhennyksellä eli osa-aikaisuudella. Osa-aikaisuusajalta työntekijä voi hakea osa-aikalisää TE-toimistolta. Osa-aikalisää voidaan myöntää ansionmenetyksen korvauksena työntekijälle, joka siirtyy vapaaehtoisesti kokoaikatyöstä määrääjäksi osa-aikatyöhön. Työnantajan on palkattava osa-aikalisäkauden ajaksi TE-toimiston osoittama työtön työnhakija. Osa-aikalisää voi saada työntekijä, virkamies tai viranhaltija, jonka kokoaikainen palvelussuhde samaan työnantajaan on yhdenjaksoisesti kestänyt vuoden välittömästi ennen osa-aikatyöhön siirtymistä. (TE-toimisto verkkojulkaisu 2011).

Osa-aikalisää haetaan siltä TE-toimistolta, jonka toimialueella osa-aikatyöhön siirtyvän työpaikka sijaitsee tai, jonka työnhakija osa-aikalisän avulla työllistetään. Osa-aikalisää voidaan maksaa samalle henkilölle enintään 12 kuukautta. Sen määrä on puolet kokoaikatyön ja osa-aikatyön palkan erotuksesta ja korkeintaan työllistämistuen perustuki korotettuna lisäosalla, joka on 50 % työllistämistuen perustuesta. (TE-toimisto verkkojulkaisu 2011).

5.8.6 Yksittäinen koulutuspaikka

TE-toimisto tiedottaa huonosti omista niin sanotuista hankalista palveluistaan, kuten **yksittäisen opiskelupaikan** hakumahdollisuudesta. Kun asiaa tiedustele tarkemmin, niin TE-toimistossa pyritään ohjaamaan muiden palveluiden äärelle, välttämällä edellä mainitun tuen käsittelyä.

***Erityistapauksissa** työvoimatoimistot hankkivat asiakkailleen yksittäisiä opiskelupaikkoja muun muassa ammatillisten oppilaitosten ja aikuiskoulutuskeskusten opintolinjoilta. Näistä koulutusmahdollisuuksista **on aina sovittava TE-toimiston kanssa ennen koulutukseen hakemista** (OPH Koulutusnetti Työvoimakoulutus 2011).*

Työ- ja elinkeinoministeriö (lyhenne TEM) ohjeistaa: *Edelleen tulee olemaan tilanteita, joissa työnhakijoilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia itse kustantaa omaehtoisesta koulutuksesta syntyviä opiskelukustannuksia. Työnhakijalla voi kuitenkin olla*

perusteltu koulutustarve – esimerkiksi, koska häneltä puuttuu kokonaan ammatillinen tutkinto. Tällöin yksittäisen koulutuspaikan hankinta voi olla työvoimapolitiisesti tarkoituksenmukaisin ratkaisu koulutuksen rahoittamiseksi. Vastaava tilanne voi koskea myös keskeneräisten korkea-asteen opintojen loppuun saattamista. Tällöin on perusteltua tarjota mahdollisuus opintojen loppuun saattamiseen työvoimakoulutuksena hankkimalla koulutusohjelma opiskelijaryhmälle. Ja edelleen myös: opiskelun katsotaan olennaisesti parantavan mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. (TEM/1258/07.02.02/2011 ja siellä viittaus TEM 10.6.2010/545).

5.8.7 Esimerkki byrokratiasta

Hakemuksen jokainen yksittäinen kohta on osattava täyttää oikein, koska TE-toimisto vaatii: **Varmista, että täytät koulutuksen pääsyaatimukset ja että koulutuksen tavoite on myös Sinun tavoitteesi ja Täytä Hakemus työvoimapolitiiseen aikuiskoulutukseen -lomake huolellisesti, sillä se vaikuttaa valintapäätökseen** (TE-toimisto Kotka 2011). On siis tiedettävä mitä jatkokoulutautumista haetaan. Jokaisen hakijan on itse selvitettävä jokainen pieni yksityiskohta ja perusteltava kunnolla. Siitä huolimatta esimerkiksi yksittäisen koulutuspaikan tukea saa vain ja ainoastaan mikäli kyseisen koulutuksen avulla sinulla on tiedossa varma työpaikka. Näin ollen ennen kuin edes haet, on löydettävä työnantaja, joka vahvistaa TE-toimistolle että he ottavat sinut töihin mikäli käyt kyseessä olevan koulutuksen. Lomakkeen yhdellä **tietokentällä** on yllättävän suuri merkitys kokonaisuuden kannalta, kun asioi julkisorganisaatioiden kanssa.

Yksittäisen koulutuspaikkatuen hakemisessa käytettävään lomakkeeseen ”HAKEMUS TYÖVOIMAPOLIITTISEEN AIKUISKOULUTUKSEEN” (liite 2) tarvitaan muun muassa seuraavat tiedot: Koulutuksen numero, Koulutuksen nimi, Alkamisaika, Päätymispäivä, Paikkakunta, Koulutuksen järjestäjä. Mikäli et pysty täyttämään kyseisiä kohtia, TE-toimisto ei pysty käsittelemään hakemusta. Hakemus on sen tyyppinen, että sillä voi hakea vain yhtä paikkaa yhdellä hakulomakkeella. Lisäksi on tunnettava voimassaoleva koulutusjärjestelmä koska kyseissä lomakkeessa kysytään myös AIKAISEMPI KOULUTUS, Ammatillinen koulutus-kohdassa monivalintavaihtoehdot: Ammattikoulututkinto (nuorisoaste), Ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto (aikuiskoulutuksena), Opistotasoinen koulutus, Ammattikorkeakoulututkinto, Alempi korkeakoulututkinto, Ylempi korkeakoulututkinto, Tutkija-

koulutus, Muu, mikä? ja Ei ammatillista koulutusta. Tässä kohtaa tulee valita **hake-mushetken** koulutusjärjestelmän mukainen koulutusaste (datanomin tulee valita tällä hetkellä: Ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto aikuiskoulutuksena -vaihtoehto).

Jotta työtön voi saada taloudellista tukea kouluttautumiseen, hän tarvitsee TE-toimistolta työnhakusuunnitelman, jossa puolletaan koulutussuunnitelmaa. Mutta TE-toimiston eri yksiköiden työntekijät kirjoittavat työnhakusuunnitelman ja toisen yksikön työntekijät koulutussuunnitelman. Vaikka edellä mainituista koulutuksista tietävät TE-työntekijät olivat yhtä mieltä siitä että datanomin, jolla on paljon työkokemusta ja vankkaa osaamista, tarvitsee ylemmän tutkinnon päästäkseen paremmin työmarkkinoille (edistääkseen työhönsijoittumista). Ja toisaalta he, jotka saavat kirjoittaa mainitun työssäolo-suunnitelman, eivät voi kirjoittaa koulutussuunnitelmaa, koska heillä ei ole tuntemusta koulutuksista. Miten siis saada TE-toimiston hyväksymä koulutussuunnitelma työnhakusuunnitelmaan, kun kyseisen TE-toimiston eri yksiköiden työntekijät eivät voi vaihtaa tietojaan ja laatia niitä yhteen?

Yhtenä keinona - samalla hidasteena - on se, että työtön osallistuu sellaiseen työvoimapolitiittiseen koulutukseen, jonka suorituksen lopputuloksena on henkilökohtainen jatkosuunnitelma työllistymiseen tai kouluttautumiseen. Tällöin TE-toimiston eri osastojen lausunnot saadaan yhteen. Näin toimittiin esimerkkitapauksessa jossa työtön kävi TE-toimiston järjestämän ulkopuolisen konsultin pitämän palvelutarvekartoituskurssin keväällä 2009, sen jälkeen vielä uudelleen käynti ammatinvalintapsykologilla ja työnhakuvirkailijalla, joka lopultakin kirjoitti liitteenä 3 olevaan työnhakusuunnitelmaan 11/2009: ”*Tarvitsee vähintään ammattikorkeakoulutasoisen tutkinnon, jotta voi työllistyä.*”. Palvelukartoitus -kurssilla työtön laati esiselvityksen omista jatkokouluttautumismahdollisuuksistaan. Esiselvityksessä tuotettu lista oli laadittu sellaiseksi, että siinä otettiin kantaa eri koulutusvaihtoehtojen vaikutuksesta työllistymiseen ja koulutusvaihtoehdot oli lueteltu työllistämisyjärjestyksessä, josta myös TE-toimiston ammatinvalintapsykologi ja työnhakuvirkailijat sekä kurssin konsultit olivat samaa mieltä. Esiselvityksessä huomioitiin hakijan oman osaamisen lisäksi myös muita työllistymiseen vaikuttavia ympäristötekijöitä kuten toimiala, yleinen työllistymistilanne ja tutkinnon suorittamisnopeus (valintakelpoisuus, koulutusaikataulu, koulutuspaikka jne.) sekä työllistymisalue.

Tässä tapauksessa työtön teki uudelleen yksittäisen opiskelupaikan ”HAKEMUS TYÖVOIMAPOLIITTISEEN AIKUISKOULUTUKSEEN”-lomakkeen (liite 2), jonka liitteeksi mainittu koulutuslista tuli. Ero hakuryityksissä oli se, että aiemmin (alkuvuodesta 2009 alkaen) vedottiin vajaisiin tietoihin, mutta uuteen lomakkeeseen tehtiin vain allekirjoituspäivämäärämuutos. TE-toimiston työnhakuvirkailija vei hakemuksen liitteineen edellä mainittujen yksittäisten opiskelupaikkojen valintapäätöksistä vastaavalle osastolle ja kävi suullisesti selittämässä mistä oli kyse. Lopputulos oli kuitenkin se että oli valittava yksi koulutus, johon haetaan päätöstä. Näin ollen valittiin koulutus, jonka työllistämisaikutus nähtiin korkeimpana (eli listan ensimmäinen). Valittavasti hakemuksen päätöksenteolle ei ole asetettu määräaikaavaatimuksia. TE-toimisto viivytti tässä tapauksessa päätöstä noin kaksi vuotta, vaikka TEM ohjeistaa: *Olennaisista opiskelun tukemista koskevaa ratkaisua tehtäessä on, että työnhakijalla olisi tieto ratkaisusta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. **Ratkaisu tulisi tehdä jo ennen opiskelupaikan hankintaa, jos tämä on yksittäistapauksessa mahdollista ja riittävät tiedot on käytettävissä.** Tällöin asia voidaan kirjata työllistymissuunnitelmaan siten, että opintoja voidaan tukea, jos hakija saa opiskelupaikan eikä tilanne muutu mitenkään.* (TEM/427/03.01.05/2011).

TEM ohjeistaa myös, että *Työ- ja elinkeinotoimiston tulee antaa työvoimapolitiittinen lausunto ilman aiheetonta viivytystä, kuitenkin 30 päivän kuluessa siitä, kun hakija on toimittanut lausunnon antamiseksi tarpeellisen selvityksen tai kun määräaika selvityksen antamiseen on päättynyt* (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista 1113/2008) ja *Työ- ja elinkeinotoimisto ilmoittaa valintapäätöksestä hakijoille kirjallisesti yleensä noin kuukauden kuluessa koulutuksen hakuajan päättymisestä* (TE-toimisto Työvoimakoulutuksen opiskelijavalinta

2009http://www.mol.fi/mol/fi/03_koulutus_ura/01_tyovoimakoulutus/04_opiskelijavalinta/index.jsp).

TEM on laatinut TE-toimistolle ohjeistusta ratkaisun tekemiseen: *TE-toimiston tulee järjestää työnhakijan omaehtoisien opiskelun tukemista koskevien ratkaisujen tekeminen siten, että ratkaisun tekee useamman virkamiehen muodostama ryhmä. Vaihtoehtoisesti ratkaisukäytännön yhdenmukaisuus voidaan varmistaa esimerkiksi siten, että valmistelusta vastaavat yksittäiset virkamiehet, mutta päätöksenteko tapahtuu kes-*

kitetysti. Keskitetty käsittely on tarpeen esimerkiksi jääviysseikkojen ja subjektii-visuusriskin vuoksi. Ratkaisuja tehtäessä on hyvä käyttää asiantuntijoina esimerkiksi ammatinvalinta- ja urasuunnittelun sekä koulutus- ja ammattitietopalvelun virkamiehiä sekä toimiston mahdollisen työttömyysturvayksikön asiantuntemusta. Koulutustarpeen arvioinnissa voidaan käyttää myös ryhmäpalveluja. (TEM/427/03.01.05/2011 ja samankaltaisesti sitä aiemmassa ohjeessa TEM/3497/03.01.05/2009, s.11–12).

Liitteenä 4 olevassa esimerkkitapauksen työvoimakoulutuksen valintapäätöksessä 2/2011 lukee: ”Teille ei ole voitu varata opiskelupaikkaa, koska ko. koulutuksen vaikutus työllistymiseenne arvioidaan pieneksi.” Päätöksestä ei voi valittaa. Kyseisestä päätöksestä kysyttäessä TE-toimiston virkailija vastasi: ”Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että koulutettavalla tulee olla osoitettuna työpaikka johon hän työllistyy koulutautumisen kautta”.

6 YHTEENVETO

Eri organisaatioilla on vaatimuksia omien tukiensä myöntämiseen, jotka on hyvä selvittää ennen opintojen alkua. Sivulla 47 on taulukko 2, jolla kuvataan yhteenvetona opiskelun tukemista erilaisten työssäolojen ja opintojen aikana. Palvelun saatavuus on riippuvainen siitä onko hakija työsuhteessa vai ei, samalla myös siitä tulkitaanko hakija opiskelijaksi vai ei. Lisäksi näiden työ- ja opiskelusuhteen ajankäytön sidonnaisuudella on merkitystä.

Taulukon 2 perusteella nähdään, että todellista opinto-ohjausta on tarjolla vain oppilaitoksissa ja vain päätoimiselle opiskelijalle. Oppilaitokset tarjoavat myös muita opintopalveluja, mutta niiden taso on riippuvainen työ- ja opintosuhteisiin käytettäväs- tä ajasta. Mitä vähemmän hakija käyttää aikaa opintoihin, sitä vaatimattomampaa opintopalvelua on tarjolla. Toinen ääripää on kokoaikaisesti töissä oleva henkilö, jolle opintopalveluja on heikoimmin tarjolla. Näitä harvinaisia palveluja ovat tutkintojen tunnustaminen (OPH), työeläke (Kela) ja osa-aikaiselle taloudellisia tukia (Kela, työttömyyskassa tai TE-toimisto). Todellista opintopalvelua saa ainoastaan oppilaitoksilta ja sen palvelun kattavuuteen vaikuttaa opintosuhde, tässä työsuhteella ei ole merkitystä.

Ajankäytön kannalta päätoimisen opiskelijan on hankalaa sovittaa mukaan myös työ. Asian voi esittää myös toisinpäin eli työssä olevan on hankalaa olla samaan aikaan päätoiminen opiskelija. Yleensä siis hakijan ajankäytönhallinta määrittelee onko mahdollista osallistua molempiin.

Opintopalveluiden taloudellinen merkittävyys riippuu hakijan oman talouden kokonaistilanteesta. Jokaisella on erilaisia tulolähteitä ja niiden välinen riippuvuus muun muassa opintososiaaliin etuihin on vaihteleva (tässä opinnäytetyössä ei tarkastella euromääriä). Taloudellinen tilanne on taas sidoksissa henkilön osaamiseen ja ajankäyttöön, joita myös opiskelu- ja työsuhde lisäävät. Osaavan henkilön ei välttämättä tarvitse hankkia lisää osaamista opiskelun kautta, mutta sen sijaan opiskelusta voi saada suoritusarviointeja. Henkilö jolla on käytettävissä aikaa, voi valita mihin sitä käyttää. Mikäli taloudellinen tilanne on hyvä, niin riippuu henkilön taustoista ja tavoitteista mihin sen hyödyntää. Jos taloudellinen tilanne on saatu osaamisella, niin onko tarvetta opiskella. Jos taloudellinen tilanne on saatu työsuhdeella, niin onko tarvetta käyttää aikaa opiskeluun. Voi olla tilanne jossa työsuhde on epävarma, jolloin taloudellinen tilanne muuttuu ja silloin opintojen suoritusarvioinneilla voi olla merkitystä.

Aikaa voi toki käyttää työhön ja tavoitella taloudellista etuutta, mutta työssä eteneminen (oletetaan että se lisää taloudellista etuutta esimerkiksi palkkaa) on usein sidoksissa osaamiseen. Jos osaamista saa itse työn tekemisestä, niin onko tarvetta opiskella ja onko osaamisen esittämiseen hankittava suoritusarviointeja, jolloin opinnoilla on merkitystä. Jos työstä saatava taloudellinen etu ei ole sidoksissa osaamiseen, niin onko tarvetta opiskella. Onko osaavalla henkilöllä aikaa opiskeluun? Työelämässä osaaville henkilöille on kysyntää ja siten he ovat yleensä niin sanotusti ylityöllistettyjä, jolloin opintosuorituksille ei jää aikaa. Jos on osaamista, taloudellinen tilanne on hyvä ja aikaa paljon, niin opinnot ovat lähinnä ajanvietettä. Harvemmin näin kuitenkaan on.

Opiskelulla haetaan suoritusarviointeja jotain etenemistavoitetta varten. Opinnot antavat paljon silloin kun henkilöllä on tavoitteena saada lisää osaamista ja samalla taloudellinen tilanne ja ajankäyttö mahdollistavat sen. Sen sijaan opinnot eivät tuo suoraan parannusta taloudelliseen tilanteeseen, vaan se tulee osaamisen lisääntymisen kautta. Opinnot eivät myöskään lisää suoraan ajankäytön mahdollisuutta, mutta osaaminen nopeuttaa (opiskelun) tehtävistä suoriutumista. Onko siis opinnoilla ja osaamisella yh-

teys - ei välttämättä. Osaamista voi saada ilman opintosuorituksia esimerkiksi käytännön kokemuksen kautta. Opinnoista voi saada taitoja, joiden avulla voi suoriutua tehtävistä nopeammin ja sitä kautta kohdistaa ajankäyttöä toisaalle.

Pääasiallinen yhteys opinnoilla on suoritusarviointiin. Opintoja arvioivat siihen tehtävään valtuutetut henkilöt. Yhteiskuntamme opintosuoritukset perustuvat mahdollisimman yhteismitalliseen arviointiin, johon oppilaitoksissa pyritään. Näihin arviointeihin luottavat yhteiskuntamme organisaatiot, jotka ottavat töihin henkilöitä opintosuoritusarviointeja hyödyntäen. Oppilaitoksissa on kuitenkin eroja, samoin kuin arviointeja tekevissä henkilöissä. Se mihin suoritusarviointeja lopulta käytetään, riippuu niiden vastaanottajatahon antamasta arvostuksesta. Jos henkilön tavoitteena on vakuuttaa osaamisestaan taho, joka arvostaa opintoja, niin toki näillä suoritusarvioinneilla on suuri painoarvo. Vastaanottajatahon tarkempi arvostus voi kohdistua tiettyjen suoritusten arviointiin (esimerkiksi opintosuuntaukseen tai yksittäiseen opintoaineeseen) tai varsinaiseen kokonaissuoritukseen (esimerkiksi tutkinnon loppuunsaattaminen vaatii kärsivällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä, jotka ovat joidenkin mielestä hyviä ominaisuuksia). Suoritusarvioinneilla on vaikutusta myös henkilön itseensä kohdistuvassa arvomaailmassa ja sitä kautta vaikutus heijastuu muille yksilön omassa toimintatavassa.

Taulukko 2. Jatko-opiskelun tukemismahdollisuuksia eri viranomaistahoilta työsuhde- ja opintosuoritusaikoina

TYÖ			TYÖ			TYÖ			
Kokoaikainen	Lyhennetty työaika	Työtön	Kokoaikainen	Lyhennetty työaika	Työtön	Kokoaikainen	Lyhennetty työaika	Työtön	
Päätoiminen OPISKELU	Aikuiskoulutustuki / Opintotuki	Opintotuki							
		Osa-aikalisä					Osa-aikalisä		
		Vuorottelukorvaus / Soviteltu päiväraha	Työttömyysetuudet		Vuorottelukorvaus / Soviteltu päiväraha	Työttömyysetuudet		Vuorottelukorvaus / Soviteltu päiväraha	Työttömyysetuudet
	Työeläke kertymä	Työeläke kertymä	Työeläke kertymä	Työeläke kertymä	Työeläke kertymä	Työeläke kertymä	Työeläke kertymä	Työeläke kertymä	
	Opintovapaa			Opintovapaa					
			Työvoimakoulutus / Ylläpitokorvaus			Työvoimakoulutus / Ylläpitokorvaus			
	Tutkintojen tunnustaminen	Tutkintojen tunnustaminen	Tutkintojen tunnustaminen	Tutkintojen tunnustaminen	Tutkintojen tunnustaminen	Tutkintojen tunnustaminen	Tutkintojen tunnustaminen	Tutkintojen tunnustaminen	
			Työ- ja koulutuskokeilu			Työ- ja koulutuskokeilu			
			AmmatINVALINTA ja urasuunnittelu- palvelu			AmmatINVALINTA ja urasuunnittelu- palvelu			
			Koulutus- ja ammattitieto- palvelu			Koulutus- ja ammattitieto- palvelu			
Omaehtoinen koulutus	Omaehtoinen koulutus	Omaehtoinen koulutus	Omaehtoinen koulutus	Omaehtoinen koulutus	Omaehtoinen koulutus				
Kurssikohtainen opintoneuvonta,	Kurssikohtainen opintoneuvonta,	Kurssikohtainen opintoneuvonta,	Kurssikohtainen opintoneuvonta,	Kurssikohtainen opintoneuvonta,	Kurssikohtainen opintoneuvonta,				
Koulutustarjonta	Koulutustarjonta	Koulutustarjonta	Koulutustarjonta	Koulutustarjonta	Koulutustarjonta				
Opinto-ohjaus	Opinto-ohjaus	Opinto-ohjaus							

Taulukkoon 2 on sijoitettu julkisorganisaatioiden tarjoamat palvelut jatko-opintojen tukemiseen. Tarjoamat on jaoteltu työ- ja opintoaikojen mukaan. Palvelut on jaoteltu sekä taloudellisiin ja opintososiaalisiin etuihin että opintoihin liittyvään neuvontaan ja ohjaukseen. Jatko-opintopalvelujen saatavuus on riippuvainen työ- ja opintoaikojen painotuksesta. Taulukossa 2 on käytetty värisävyjä, joilla kuvataan palveluiden painoarvoa – mitä tärkeämpi palvelu sitä tummempi värisävy, jonka perusteella kuvastuu palvelutarjoama vs. puutteet (kuten tarjonta vs. kysyntä) -suhde.

Kaiken kaikkiaan opiskelijoille on tarjolla taloudellisia tukia, mutta erittäin vähäisiä rahamääriä. Lisäksi täytyy toimittaa paljon erilaisia selvityksiä ja todisteita tukien hakemusten liitteiksi. Töissä olevalle suodaan mahdollisuuksia vapaiden pitämiseen opiskeluakin varten. **Varsinaista jatko-opintoneuvontaa sen sijaan saa vain vähän ja niitä täytyy etsiä useilta eri tahoilta.** Opintonselvitykset vaativat paljon aikaa ja kärsivällisyyttä. Työttömillä on usein aikaa, mutta ei rahaa ja vastaavasti työssä olevalle voi olla rahaa, mutta ei aikaa. Näiden painoarvoa säätelee oma motivaatio. Töi-

den ohessa opiskelu - tai opiskelumahdollisuuksien selvittely - vie enemmän kalent-
riaikaa, mutta samalla voi kerätä tuloja opintojenkin aiheuttamia kuluja varten. Työtön
voi taas käyttää aikaa opintojen selvittämiseen ja aloitella yksittäisiä opintoja tukien
avulla, kunnes löytää palkkatyön tai muun tulolähteen.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351> [viitattu: 10.6..2011].

Kela, Kansaneläkelaitos. 2011 [verkkojulkaisu]. Saatavissa: <http://www.kela.fi> [viitattu: 25.6.2011].

Kela, Kansaneläkelaitos. 2011. Aikuiskoulutustuki [verkkojulkaisu]. Saatavissa:

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/160801154725IL> [viitattu: 25.6.2011].

Kela, Kansaneläkelaitos. 2011. Opiskelijan tuet [verkkojulkaisu]. Saatavissa:

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/040601104658IL?OpenDocument> [viitattu: 25.6.2011].

Kela, Kansaneläkelaitos. 2011. Tietoa Kelasta [verkkojulkaisu]. Saatavissa:

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/170308124945HP?OpenDocument> [viitattu: 25.6.2011].

Kela, Kansaneläkelaitos. 2011. Tuet työttömälle työnhakijalle [verkkojulkaisu]. Saatavissa:

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/190701134121EH?OpenDocument> [viitattu: 25.6.2011].

Koulutusrahasto. 2011 [verkkojulkaisu]. Saatavissa:

<http://www.koulutusrahasto.fi/?1;2;100;100.html> [viitattu: 17.6.2011].

Koulutusrahasto. 2011. Ammattitutkintostipendin saamishdot ja hakeminen [verkkojulkaisu]. Saatavissa:

<http://www.koulutusrahasto.fi/?1;2;2100;900.2100.html> [viitattu: 17.6.2011].

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 21.8.1998/631. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980631> [viitattu: 10.6.2011].

Laki julkisesta työvoimapalvelusta 30.12.2002/1295. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021295> [viitattu: 10.6.2011].

LUT (Lappeenranta University of Technology), OPINTO-OPAS 2009-2010, KAUPPATIETEIDEN KANDIDAATIN JA MAISTERIN TUTKINNOT . Lappeenrannan teknillinen yliopisto. 29.6.2009. Saatavissa:

<http://www.lut.fi/fi/lut/studies/tools/studyguide/Documents/Opinto-opas%20kauppatede%200910.pdf> [viitattu 8.9.2012].

OAMK, Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Liiketalouden yksikkö. Degree Programme in Business Information Technology. Koulutusohjelmat 2009–2010. Rakenne [verkkojulkaisu]. Saatavissa:

http://www.oamk.fi/koulutus_ja_hakeminen/opiskelu_oamkissa/opinto-opas/koulutusohjelmat/?sivu=ops&opas=2009-2010&code=3017 [viitattu: 8.9.2012].

OAMK, Oulun seudun ammattikorkeakoulu. 2011. Koulutustarjonta ja hakeminen Oamkiin [verkkojulkaisu]. Saatavissa: http://www.oamk.fi/koulutus_ja_hakeminen/ [viitattu: 23.5.2011].

OKM, Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011. Ministeriö ja hallinnonala [verkkojulkaisu]. Saatavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Ministerioe_ja_hallinnonala/?lang=fi [viitattu: 23.5.2011].

OKM, Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011. Toimialan virastot, laitokset ja yhtiöt [verkkojulkaisu]. Saatavissa:

http://www.minedu.fi/OPM/Ministerioe_ja_hallinnonala/hallinnonala/virastot_laitokset_ja_yhtioet/?lang=fi [viitattu: 23.5.2011].

OPH, Opetushallitus. 2008. OPISKELIJAN ARVIOINNIN HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ. Saatavissa:

http://www.oph.fi/download/46585_opiskelijan_arvioinnin_hyvia_kaytantoja.pdf [viitattu: 23.5.2011].

OPH, Opetushallitus. MÄÄRÄYS 16/011/2010. Opetushallitus. Tieto- ja viestintätekniikan perustutkinto datanomi 2010. Oy Fram Ab. Vaasa 2010. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/124262_Tieto.pdf [viitattu: 15.8.2012].

OPH, Opetushallitus 2010. Tieto- ja viestintätekniikan perustutkinto datanomi 2010. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/124262_Tieto.pdf [Viitattu 16.8.2012].

OPH, Opetushallitus. 2011 [verkkojulkaisu]. Saatavissa: <http://www.oph.fi/opetushallitus> [viitattu: 23.5.2011].

OPH, Opetushallitus. 2011. Tutkintojen tunnustaminen ja kansainvälinen vertailu [verkkojulkaisu]. Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/tutkintojen_tunnustaminen [viitattu: 23.5.2011].

OPH, Opetushallitus. 2011. Koulutusnetti. Sanasto [verkkojulkaisu]. Saatavissa: <http://www02.oph.fi/koulutusoppaat/Staattiset/sanasto.html> [viitattu: 23.5.2011].

OPH, Opetushallitus. 2011. Koulutusnetti. Työvoimakoulutus [verkkojulkaisu]. Saatavissa: <http://www.koulutusnetti.fi/?path=tyovoimakoulutus> [viitattu: 23.5.2011].

OPH, Opetushallitus. 2011. Opintoluotsi.fi. Aikuiskoulutustuki [verkkojulkaisu]. Saatavissa: http://www.opintoluotsi.fi/opiskelun_rahoitus/aikuiskoulutustuki/ [viitattu: 23.5.2011].

OPH, Opetushallitus. 2011. Opintoluotsi.fi. Koulutusalat ja ammatit [verkkojulkaisu]. Saatavissa: http://www.opintoluotsi.fi/koulutusalat_ja_ammait/ [viitattu: 23.5.2011].

Opintovapaalaki 9.3.1979/273. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1979/19790273> [viitattu: 10.6.2011].

Siltanen, M. & Järvenkylä-Niemi, L. 2007. Tietojenkäsittelyn perustutkinto, datanomi. Osaamistarvekartoitus vuosille 2015 - 2020. Saatavissa:

http://oph.fi/download/46653_loppuraportti_tk_perustutkinto_osaamistarvekartoitus_2015_2020.pdf [viitattu: 17.7.2011].

Suomen yrittäjät. 2011. Suomen koulutusjärjestelmä ja tutkintorakenne [verkkójulkaisu]. Saatavissa: <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yritystoiminnanabc/koulutusjarjestelmatutkintorakenne/> [viitattu: 25.5.2011].

TAMK, Tampereen ammattikorkeakoulu. 2003. AMMATILLISEN KOULUTUKSEN RAKENNEVERTAILU 13.2.2003. Saatavana: [http://www.tamk.fi/cms/hakumm.nsf/lupgraphics/RAKENNEvertailu_amm.koulutus-3.xls/\\$file/RAKENNEvertailu_amm.koulutus-3.xls](http://www.tamk.fi/cms/hakumm.nsf/lupgraphics/RAKENNEvertailu_amm.koulutus-3.xls/$file/RAKENNEvertailu_amm.koulutus-3.xls) [viitattu: 25.5.2011].

TAMK, Tampereen ammattikorkeakoulu. Tietojärjestelmäosaamisen koulutusohjelma, ylempi amk. Vuosi 2009 - 2010. Saatavissa: http://opinto-opas.tamk.fi/ops/opas/ops/pdf.php?c=597&dis=0&lang=fi&y=2009&ei=2uFdUISjDcSL4gS7_oHQBg&usg=AFQjCNHWjjZI_9yr-Y0HSrA19x767hIF2w&cad=rja [viitattu: 8.9.2012].

Tilastokeskus. Koulutusluokitus 2010 [verkkójulkaisu]. Saatavissa: http://www.tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/koulutus/001-2010/koko_luokitus.html [viitattu: 5.7.2011].

TEM, 30.12.2008/1113. Työ- ja elinkeinoministeriö. 2008. Työ- ja elinkeinoministeriön asetus työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20081113> [viitattu: 20.6.2011].

TEM/3497/03.01.05/2009. Työ- ja elinkeinoministeriö. 2009. OHJE TYÖNHAKIJAN OMAEHTOISESTA OPISKELUSTA TYÖTTÖMYYYSETUUELLA. Saatavissa: http://www.finlex.fi/data/normit/35460-Ohje_tyonhakijan_tuetusta_omaehtoisesta_opiskelusta_LOPULLINEN.pdf [viitattu: 3.8.2011].

TEM, 10.6.2010/545. Työ- ja elinkeinoministeriö. 2010. Työ- ja elinkeinoministeriön asetus työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen yleisistä hankintaehdoista ja opiskelijoiden valintamenettelystä. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100545> [viitattu: 29.7.2011].

TEM/427/03.01.05/2011. Työ- ja elinkeinoministeriö. 2011. OHJE TYÖNHAKIJAN OMAEHTOISESTA OPISKELUSTA TYÖTTÖMYYSETUUDELLA. Saatavissa:

http://www.finlex.fi/data/normit/37123-427Ohje_ty_nhakijan_omaehtoisesta870467805.pdf [viitattu: 29.7.2011].

TEM/1258/07.02.02/2011. Työ- ja elinkeinoministeriö. 2011. OHJE TYÖVOIMAPOLIITTISESTA AIKUISKOULUTUKSESTA JA SIIHEN HAKEUTUVILLE JA OSALLISTUVILLE MAKSETTAVISTA ETUUKSISTA. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/data/normit/37321-1258su.pdf> [viitattu: 3.8.2011].

TEM, O/14/2007 TM. Työministeriö. 6.11.2007. OHJE OPISKELUN VAIKUTUKSESTA OIKEUTEEN SAADA TYÖTTÖMYYSETUUTTA. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/normit/index.html> [viitattu 3.8.2011].

TE-toimisto, Työ- ja elinkeinotoimisto. 2009. Työvoimakoulutuksen opiskelijavalinta. Päivitetty, 2.2.2009 [verkkojulkaisu]. Saatavissa:

http://www.mol.fi/mol/fi/03_koulutus_ura/01_tyovoimakoulutus/04_opiskelijavalinta/index.jsp [viitattu: 3.6.2011].

TE-toimisto, Työ- ja elinkeinotoimisto. 2010. Koulutus ja ammatinvalinta. Päivitetty, 24.3.2010 [verkkojulkaisu]. Saatavissa:

http://www.mol.fi/mol/fi/03_koulutus_ura/index.jsp [viitattu: 3.6.2011].

TE-toimisto, Työ- ja elinkeinotoimisto. 2010. Omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella tuettuna. Päivitetty, 23.3.2010 [verkkojulkaisu]. Saatavissa:

http://www.mol.fi/mol/fi/03_koulutus_ura/05_omaehtoinen_opiskelu/index.jsp [viitattu: 3.6.2011].

TE-toimisto, Työ- ja elinkeinotoimisto. 2010. Työvoimakoulutus. Päivitetty, 1.3.2010 [verkkajulkaisu]. Saatavissa:

http://www.mol.fi/mol/fi/03_koulutus_ura/01_tyovoimakoulutus/index.jsp [viitattu: 3.6.2011].

TE-toimisto, Työ- ja elinkeinotoimisto. 2011 [verkkajulkaisu]. Saatavissa:

<http://www.mol.fi/mol/fi/index.jsp> [viitattu: 3.6.2011].

TE-toimisto, Työ- ja elinkeinotoimisto. 2011. Koulutusneuvonta [verkkajulkaisu].

Saatavissa:

http://www.mol.fi/mol/fi/03_koulutus_ura/03_koulutus_ammattitieto/01_koulutusneuvonta/index.jsp [viitattu: 3.6.2011].

TE-toimisto, Työ- ja elinkeinotoimisto. 2011. Työnhakijan palvelut [verkkajulkaisu].

Saatavissa: http://www.mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/index.jsp [viitattu: 3.6.2011].

TE-toimisto, Työ- ja elinkeinotoimisto. 2011. Vuorottelukorvaus [verkkajulkaisu].

Saatavissa: http://www.mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/05_vuorotteluvapaa_ja_osa-aikatyo/01_vuorottelukorvaus/index.jsp [viitattu: 3.6.2011].

TE-toimisto, Työ- ja elinkeinotoimisto, Kotka. 2011. Työvoimapolitiittinen koulutus

[verkkajulkaisu]. Saatavissa: <http://www.kotkante-toimisto.fi/tyoevoimapolitiittinen-koulutus> [viitattu: 3.6.2011].

TRAL, Tradenomiliitto ry. 2011. Tradenomi (ylempi AMK) [verkkajulkaisu]. Saatavissa: <https://extranet.tral.fi/44> [viitattu: 25.5.2011].

TYJ, TYÖTTÖMYYSKASSOJEN YHTEISJÄRJESTÖ RY. 2011 [verkkajulkaisu].

Saatavissa: <http://www.tyj.fi/> [viitattu: 25.6.2011].

TYJ, TYÖTTÖMYYSKASSOJEN YHTEISJÄRJESTÖ RY. 2011. Vuorotteluvapaa

ja -korvaus [verkkajulkaisu]. Saatavissa: <http://www.tyj.fi/default.asp?id=85> [viitattu: 25.6.2011].

Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021290> [viitattu: 20.6.2012].

Wikipedia. 2011. Tekniikka [verkkojulkaisu]. Saatavissa:

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Tekniikka> [viitattu: 17.7.2012].

YTK, Yleinen työttömyyskassa. 2011 [verkkojulkaisu]. Saatavissa:

http://www.ytk.fi/fi/ajankohtaista/lakimuutoksia_tyattamyysturvaan_1.1.2010_alkaen
[0/](#) [viitattu 25.5.2011].

OPINTOKORTTI

Opiskelijan nimi

[REDACTED]

Henkilötunnus

[REDACTED]

Opintoala / koulutus

DATANOMIN TUTKINTO

Koulutusaika

[REDACTED]1998 - [REDACTED].2000

Opetussuunnitelman vahvistanut rehtorin päätös pvm 15.12.1997 nro 108§.

Opinnot	Kokonaisuuteen liitetyt opintojaksot	Laajuus	Opintojakson arvosana
Laitteistot ja varusohjelmat		9 ov	
	Käyttöjärjestelmät	3	H4
	Mikrotuki	3	K5
	Tietoliikenne	1	K5
	Verkkotuki	2	H3
Ohjelmointi ja sovelluskehitys		15 ov	
	Hypermedian peruskurssi	3,5	Korvattu
	Multimedian peruskurssi	2	Korvattu
	Ohjelmoinnin jatkokurssi, valinnainen	3,5	Korvattu
	Ohjelmoinnin peruskurssi, C-kieli	3	H4
	Windows-sovelluskehitys I, Delphi	3	Korvattu
Tietojärjestelmä kehitysprojektina		9 ov	
	Ohjelmistotuotanto	1,5	Hyväksytty
	Projektityöskentely	1	Hyväksytty
	Tietokannan kyselykieli, SQL	3,5	K5
	Tietokantahallintajärjestelmä, Access	2	K5
	Tietokantateoria	1	Hyväksytty
Tutkintoa tukevat perusopinnot		12 ov	
	Atk-englanti	2	Hyväksytty
	Internet-julkaisu	2	K5
	Käyttöliittymän suunnittelu	1	Hyväksytty
	Kouluttajakoulutus I	2	Hyväksytty
	Kuvankäsittely	1	Hyväksytty
	Sovellettu matematiikka	1	Hyväksytty
	Sovellusohjelmat	3	Korvattu
Tutkintoa täydentävät opinnot		10 ov	

Opinnot	Kokonaisuuteen liitetyt opintojaksot	Laajuus	Opintojakson arvosana
Työelämä- ja yrittäjyysopinnot		5 ov	
	Elektroninen kaupankäynti	2	Hyväksytty
	Eu-tietous	0,5	Hyväksytty
	Lainsäädäntö	0,5	Hyväksytty
	Viestintä	1	Hyväksytty
	Yrittäjyys	1	Korvattu

Yhteensä **60 opintoviikkoa**

Lopputyönäihe

Multimediaesitys [REDACTED]

Jyväskylä [REDACTED] 2000

[REDACTED]
vastuukouluttaja

[REDACTED]
va. koulutuspäällikkö

ARVOSTELU Tyydynävät tiedot T1, T2
Hyvät tiedot H3, H4
Kiitettävät tiedot K5
Hyväksytty/Hylätty
Korvattu aikaisempien opintojen perusteella.

Opintoviikko tarkoittaa keskimäärin 40 tuntia opiskelijan työtä.

HAKEMUS TYÖVOIMAPOLIITTISEEN AIKUISKOULUTUKSEEN

KOULUTUKSEN JA HAKIJAN TIEDOT Tällä lomakkeella voit hakea työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena järjestettävään koulutukseen. Koulutukseen voi hakea myös internetissä osoitteessa www.mol.fi

Täytä lomake huolellisesti.

Koulutuksen tiedot	Koulutuksen numero		Koulutuksen nimi	
	Alkamisaika	Päätymispäivä	Paikkakunta	
	Koulutuksen järjestäjä			
	Järjestävä työvoimatoimisto			
Hakijan yhteystiedot	Sukunimi, etunimet			Henkilötunnus
	Lähiosoite		Postinumero	Postitoimipaikka
	Maa, mikäli muu kuin Suomi	Puhelin	Matkapuhelin	
	Sähköpostiosoite		Kansalaisuus	Äidinkieli
AIKAISEMPI KOULUTUS	☐ Olen työttömyyskassan jäsen. Kassan nimi:			
	Yleissivistävä koulutus			
	☐ Peruskoulu ☐ Ylioppilas ☐ Kansakoulu ☐ Keskikoulu ☐ Muu yleissivistävä koulutus, mikä?			
	Ammatillinen koulutus			
☐ Ammatikoulututkinto (nuorisoaste) ☐ Ammatillinen perustutkinto, ammatitutkinto tai erikoisammattitutkinto (aikuiskoulutuksena) ☐ Opistotasoinen koulutus ☐ Ammattikorkeakoulututkinto				
☐ Alempi korkeakoulututkinto ☐ Ylempi korkeakoulututkinto ☐ Tutkijakoulutus				
☐ Muu, mikä? ☐ Ei ammatillista koulutusta				
Suorittamasi ammatillinen ja muu koulutus (myös kesken jäänyt tai meneillään oleva):				
Tutkinon/koulutuksen nimi		Oppilaitos/koulutuksen järjestäjä	Alkamisaika	Päätymisaika
Koulutukseesi liittyviä lisätietoja:				

YKSILÖITY TYÖHAKUSUUNNITELMA

██████████
Syntymäaika ██████████

Toimintasuunnitelma

Jatkaa omatoimista työnhakua. Selvittää opiskeluasiaa, mahdollisuutta opiskella työttömyysturvalla. Tarvitsee vähintään ammattikorkeakoulutasoisen tutkinnon, jotta voi työllistyä.

Sovitut toimet:**Viimeistään**

1. Selvittää opiskelu mahdollisuuksiaan.

██████████ 2010

Olemme laatineet yllä olevan toimintasuunnitelman yhteistyössä ja sitoudumme toimimaan suunnitelman toteuttamiseksi.

Allekirjoitukset:

██████████ 2009 ██████████ työ- ja elinkeinotoimisto

████████████████████

████████████████████

██████████

████████████████████

Työnhakijan omia merkintöjä:

██████████ työ- ja elinkeinotoimisto

Puh. () 010 604 ██████████ Fax () 010 604 ██████████

██████████ 2009 ██████████

 Työ- ja elinkeinotoimisto

TYÖVOIMAKOULUTUKSEN
VALINTAPÄÄTÖS
10.2010

Koulutus Ammattikorkeakouluopintoja

Kouluttaja ammattikorkeakoulu Oy

Hakijoita 66

Päätös Teille ei ole voitu varata opiskelijapaikkaa

koska koulutukseen vaaditut pääsyaatimukset eivät kohdallanne täyty.

Pääsyaatimuksena on opistotasoinen pohjakoulutus.

Valinnan suoritti työ- ja elinkeinotoimisto

Muista koulutusmahdollisuuksista saatte lisätietoja kotipaikkakuntanne työ- ja elinkeinotoimistosta.

 puh. () 010

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.
Laki julkisesta työvoimapalvelusta (1295/2002) 13 6 .

 työ- ja elinkeinotoimisto

Puh. () 010 604 Fax. () 010 604